

531

EEN HARTELIJK WOORD
IN HET
BELANG DER KINDEREN

TOT HUNNE
OUDERS EN VRIENDEN GERIGT,

DOOR
G. J. COSTERIK,

Emer. Pustoor.

„Alle menschen die geen kennis
van God hebben, zijn ijdel. In
hunne gedachten zijn ze ijdel
geworden, en hun onverstan-
dig hart is verduisterd; want
terwijl ze zeggen wijzen te zijn,
zijn ze dwazen geworden.” SAR.
XIII. 1. Rom. I. 21, 22.

UTRECHT,
DEKKER EN VAN DE VEGT
1877.

PER
Vak 164

13 D - 9 Pr 164
531

EEN HARTELIJK WOORD

IN HET

BELANG DER KINDEREN

TOT HUNNE

UDERS EN VRIENDEN GERIGT,

DOOR

G. J. OOSTERIK,

Emer. Pastoor.

„Alle menschen die geen kennis van God hebben, zijn ijdel. In hunne gedachten zijn ze ijdel geworden, en hun onverstandig hart is verduisterd; want terwijl ze zeggen wijzen te zijn, zijn ze dwazen geworden.” Sap.XIII.1. Rom. I. 21, 22.

~~Liturgische Vereniging~~

Aartsbiedom UTRECHT

Volgnunt: S. Otheek

1701

UTRECHT,

DEKKER EN VAN DE VEGT

1877.

IMPRIMATUR.

J. H. WENSING,

Ultraj. 1 Aug. 1877.

Emer. Prof. Libr. Cens.

VOORWOORD.

Groot is thans het getal der dwaze menschen, die den waren God en godsdienst miskennen; wier gedachten ijdel en verwaand, en wier onverstandige harten verduisterd zijn. Evenwel roemen zij op hunne wijsheid en wetenschap, terwijl zij de voornaamste verwerpen en dus dwazen zijn geworden. Het is zoodanigen niet genoeg, dat zij zelve zoo ongelukkig zijn, maar ze trachten overal vele aanhangers te vinden, alsof zij er troost in zoeken rampzalige gezellen te hebben.

Wel wetende dat zij deze niet gemakkelijk onder de waarlijk verstandigen vinden, trachten zij ze onder de minder godsdienstig ontwikkelden, en voornamelijk onder de kinderen te gewinnen.

Van daar hunne aanhoudende en schier algemeene pogingen, om door het volks- of schoolonderwijs de jeugd ongodsdienstig te vormen en op te leiden.

Wel hadden de Katholieken in de laatste eeuwen zorg en moeite, om hunne kinderen voor dwalingen van het Protestantismus te behoeden: edoch in onze dagen hebben zij hen te bewaren, niet slechts voor de bekende dwalingen, maar ook voor sluwe verleiding tot onverschil-

—
ligheid in den godsdienst, tot ongeloof en der-
zelver rampzalige gevolgen.

Onze roemrijke Paus Pius IX, onze Bisschop-
pen, Priesters en voorzigtige geloovigen hebben
de gevaren daarvan gedurig aangewezen, er
tegen gewaarschuwd. Gelukkig hebben zeer velen
daaraan gehoor gegeven; zij werken met ijver
en goed gevolg voor de godsdienstige onderwij-
zing en opvoeding der kinderen, zoo als vele
feiten bewijzen. Om dien ijver te onderhouden
en zoo mogelijk nog meer uit te breiden, zou
een populair geschreven boekje van die strekking,
naar mijn bescheiden meening, wel met vrucht
door de geloovigen kunnen gelezen worden ter
herinnering aan de gehoorde waarschuwingen
en vermaningen, en zouden diegenen, welke te
zorgen hebben om hunne Katholieke scholen in
stand te houden, of om zoodanige op te rigten,
dusdanig boekje aan de belanghebbende geloov-
igen kunnen aanbevelen. In die meening heb
ik dit boekje geschreven en bied het in het be-
lang der geloovige kinderen hunnen ouders en
vrienden welwillend aan; in de hoop, dat het
onder Gods bijstand iets tot heil der beminne-
lijke jeugd moge bijdragen.

I.

Over de liefde der Ouders tot hunne kinderen.

Echt Christelijke ouders beminnen hunne kinderen, niet alleen met eene natuurlijke, maar ook met eene hoogere, eene godsdienstige, eene opregt Christelijke liefde. Met eene natuurlijke liefde beminnen ook Heidenen, Turken en andere onchristenen hunne kinderen; ja, dat doen allen, die de menschelijke natuur niet hebben verzaakt, die zich nog niet tot beneden de redelooze dieren verlaagd hebben. Ook dan nog zullen zij het gevoel der natuurlijke liefde niet geheel uitroeijen; immers bij redelooze dieren zelfs vindt men de natuurlijke ouderenliefde.

Edoch, opregt Christelijke ouders hebben eene hoogere liefde voor hunne kinderen, dan apen, katten en honden; hunne liefde wordt voorgelicht, geregeld en volmaakt in de goddelijke leer en door de voorbeelden van Jesus Christus. O ja, zij kennen het algemeene gebod des Heeren: »Gij zult uw naasten beminnen gelijk u zelve:" als ook het nieuwe gebod van Jesus Christus: »Ik geef u het gebod, dat gij elkander liefhebt, en elkander zóó

bemínt, als ík u bemínd heb." Marc. XII: 31. Joann. XV: 12.

Zij erkennen, dat hunne kinderen in de eerste plaats hunner naasten behooren, dat zij deze vooral gelijk zich zelve moeten beminnen: ja, beminnen, zoo als de Zoon Gods Jezus Christus ons heeft bemínd. Zij moeten dus weten, dat zij met liefde voor het tijdelijk heil, maar veel meer nog voor het eeuwig geluk hunner kinderen te zorgen hebben. Daartoe vooral heeft Jezus Christus hen bestemd; daarom bemínde Hij hen met zoo teedere liefde en nam Hij hen zoo liefderijk op, zeggende: »Laat de kinderen tot mij komen, en houdt hen niet terug, want voor hen is het rijk der hemelen." Hij omhelsde hen, legde hun de handen op en zegende hen. Matth. XIX en elders. Hij bedreígt met vreeselijke straf allen, die een der in Hem geloovende kinderen verergeren, als hij zegt: »Wie een der kleinen, die in mij gelooven, verergert, dien was het beter, dat hem een molensteen werd aan den hals gebonden, en dat hij in de diepte der zee geworpen, — gedompeld — werd. Wee der wereld wegens de ergernis... Ziet toe, dat gij niet een van die kleinen versmaadt: want ik zeg u, dat hunne Engelen in den Hemel, steeds het aanschijn zien van mijnen Vader, die in den Hemel is." Matth. XVIII. Overweegt het wel, geloovige ouders: Zoo groote zorg

en lie
deren
allen,
erger
onder
die g
moge
neem
zegt
die
min
aan
W
Chr
wij
Hij
mo
ten
mo
vo
wi
ge
be
he
Pa
da
se
v

en liefde heeft Jezus Christus ook voor Uwe kinderen, die in Hem gelooven! Hij waarschuwt allen, om hen niet te bederven, hen niet te verergeren, hen niet te versmaden; en Hij stelt hen onder de bescherming van Engelen des Hemels, die getuigen kunnen tegen allen, welke uwe kinderen mogen verergeren, of kwaad berokkenen. Bovendien neemt Hij ze onder zijne Goddelijke hoede en zegt: »Wie zoodanig kind in mijnen naam opneemt, die neemt mij op.» En »Alles, wat gij een mijner minste broeders gedaan hebt, dat hebt gij ook aan mij gedaan.» Matth. XVIII en XXV.

Welke verhevene en groote liefde heeft Jezus Christus dus voor uwe kinderen! »Daaraan hebben wij de liefde van God den Zoon erkend, naardien Hij zijn leven voor ons heeft opgeofferd: ook wij moeten ons leven voor de broeders — onze naasten ten beste geven.» Joann. III: 16. Voorzeker moeten wij ons leven, wanneer het noodig is, voor de zielen onzer naasten ten offer brengen, willen wij het gebod van den Zoon Gods volbrengen, door elkander zóó te beminnen als Hij ons bemind heeft, vrijwillig voor ons Zijn leven aan het kruis ten offer brengende. De II. Apostel Paulus was zoo doordrongen van die groote liefde, dat hij als in verbazing zeide: »Zoudt gij onverschillig aanzien, dat een broeder verloren gaat, voor wien Christus gestorven is.» I Cor. VIII.

Ja, alle H. Apostelen waren bereid voor de zielen der naasten hun geheel leven te besteden en den dood te ondergaan, en schier tallooze heiligen en regtgeloovigen hebben door alle eeuwen heen, hun verheven voorbeeld nagevolgd.

Bedenkt en herdenkt het wel, regtgeloovige Vaders en Moeders, met welk een verhevene, groote, hartelijke en opofferende liefde *gij uwe eigene kinderen beminnen moet*, naar 't gebod, de leer en het voorbeeld des Heeren!

Geen vergankelijk goed, geen rijkdom, geen roem, noch aardsche grootheid vereischen zooveel liefde en zorgen, als uwe voor den Hemel bestemde kinderen. Liever moest gij des noodig al uwe vergankelijke goederen, roem, eer en grootheid zelfs uw tijdelijk leven verliezen, *dan door uwe schuld een uwer kinderen te laten verloren gaan*. Hoe meer gij de groote waarde uwer kinderen erkent, des te gereeder zult gij erkennen, dat gij hen veel meer beminnen moet, dan alle goederen en schatten dezer wereld.

II.

De ouders hebben geen waardiger panden dan hunne kinderen.

Regtgeloovige Vaders en Moeders! aanschouwt eens bij het licht des geloofs de hooge waarde

uwer kinderen. Ze zijn naar Gods beeld en gelijkenis geschapen. Ze zijn boven alle aardsche schepselen verheven: »slechts weinig beneden de Engelen gesteld. Gen. I. Psalm 8, v. 6.

Zij hadden helaas! even als alle gewone Adams-kinderen veel van hunne voorregten én hun waar- digheid én het regt op den Hemel verloren; zij waren in de slavernij der duivelen vervallen, maar Jezus de zoon Gods is ook voor hen mensch geworden, heeft ook hen zoozeer bemind, dat Hij zijn heilig bloed vergoten heeft, om ook hen te zuiveren en te heiligen in het Doopsel des waters. Ephes. V.

Niet voor zilver en goud, maar voor den onuitsprekelijk grooten prijs van het heilig bloed des Heeren zijn ze vrij gekocht, verlost van de slavernij der duivelen, zijn ze ledematen van het mistieke ligchaam van Christus, zijne H. Kerk, kinderen Gods en erfgenamen Gods geworden. De H. Geest heeft hen geheiligd, tot zijne tempels verheven. De zoon Gods heeft hen zijne H. Moeder aanbevolen, hen als zijne broeders en zusters tot medeërfgenen van zijnen hemelschen Vader verheven. Hij bereidt ook voor hen plaats in den Hemel, zoodat ook zij, als zij behouden blijven, eeuwig de vreugde des Heeren kunnen deelen; en tot dat verheven doel biedt Hij hun in zijne H. Kerk steeds vele hulp en genademiddelen aan; Hij openbaart aan uwe kinderen reeds veel,

wat Hij den waanwijzen der wereld verborgen laat; en zoodra zij tot de jaren van onderscheiding gekomen, genoegzaam onderwezen en voorbereid zijn, noodigt Hij hen door de gezalfde uitdeelaars der goddelijke geheimen uit tot het hemelsch feestmaal, de H. Communie, waarin Hij zich zelven geven wil tot spijs hunner zielen, tot onderpand eener heerlijke verrijzenis en des eeuwigen levens, waarin zij met Hem vereenigd worden, zoodat ze door Hem kunnen leven en als zij willen, eindeloos met Hem vereenigd zullen wezen in het eeuwig leven. Dat alles wordt ons op onderscheidene plaatsen der H. Schrift aangewezen en door de H. Kerk geleerd.

Wat is toch de waarde van alle wereldsche goederen bij die onuitsprekelijk groote waarde uwer kinderen! Alle aardsche goederen en schatten, hoe kostbaar zij ook schijnen, zijn vergankelijk, zullen u verlaten, of gij zult van dezelve door den dood voor eeuwig gescheiden worden, maar uwe kinderen zullen eeuwig blijven. Door den dood kunt gij een tijd lang zichtbaar van hen gescheiden worden, doch door de liefde zult gij vereenigd blijven in de heilige gemeenschap der H. Kerk en daarna weder vereenigd worden in den hemel, als gij wederkeerig uwe pligten vervult, om daar met hen vereenigd te blijven in alle

eeuwigheid. Dat alles vinden wij ook in de goddelijke openbaring en leert ons Gods H. Kerk.

III.

Verantwoording der ouders over hunne kinderen aan God verschuldigd.

Erkent en beseft gij Christelijke vaders en moeders eenigszins de hooge waarde uwer kinderen, ziet gij bij het goddelijk licht des geloofs, hoe gering de waarde van alle aardsche goederen is in vergelijking met die uwer kinderen, dan voorzeker zult gij begrijpen, dat deze uwe kostbaarste panden, uwe schoonste talenten zijn, van alles wat de Heer van Hemel en aarde aan uwe zorg heeft toevertrouwd.

Maar daaruit volgt van zelve, dat gij van deze uwe kostbaarste talenten ook de zwaarste verantwoording en rekenschap moet geven aan den goddelijken regter. Zeker moeten wij ook van de overige gaven en goederen, welke God ons als rentmeesters toevertrouwt, rekenschap geven, ze mogen vele of weinige zijn; doch hoe meer en hoe kostbaarder talenten Hij ons geeft, des te grooter is de verantwoording daarvan te geven. Dit geeft Jezus onze aanstaande regter, zelve te kennen door de onderscheidene uitdeeling van talenten en de verantwoording derzelve. Matth. XXV.

En de H. Gregorius leert ons bij de uitlegging dier Evangelieplaats, dat, wie meer dan anderen ontvangen hebben ook strenger van den Schepper der wereld zullen geoordeeld worden; »want zegt hij; daar de gaven vermeerderd worden, neemt ook de rekenschap van dezelve toe.” S. Gregori Hom: Kon.

Moeten wij dus rekenschap geven van kleinere gaven Gods, ja van het gebruik aller gaven Gods, en wel naar dezer tal, en waarde, de verantwoording dier kostbaarste talenten, welke God ons heeft toevertrouwd, zal toch veel gewigtiger zijn, dan die der vergankelijke goederen. Alzoo Vaders en Moeders: Uwe verantwoording over uwe zoo waardige panden, uwe kinderen, zal uwe gewigtigste verantwoording voor den Goddelijken regter zijn.

Hebt ge te zorgen voor uwe tijdelijke belangen, voor uw vee, voor uwe landerijen en andere goederen, denkt er wel aan, dat de zorg voor uwe kinderen veel grooter moet wezen. Verliest gij iets van uwe tijdelijke goederen, dat verlies is niet altijd onherstelbaar; maar laat gij door uwe zorgeloosheid een uwer kinderen verioeren gaan, dan zijn al de schatten der aarde te gering om die nalatigheid te herstellen. »Wat toch is er in de wereld, of voor welken prijs zal de mensch eene ziel inruilen of vrijkoopen.” Matth. XVI.

De
zijn
zaak
D
hoe
dig
ge
die
ma
de

De H. Apostel Paulus zegt: »Alwie voor de zijnen geen zorg heeft, die heeft het geloof verzaakt, en is erger, dan een Heiden. 1 Tim V:3.

Dit zult gij alligt begrijpen, wanneer gij bedenkt, hoezeer christelijke ouders tegen het geloof zondigen en deszelfs heilige pligten verzaken, door geene zorg te dragen voor hunne kinderen. Ouders, die de gave des geloofs van God ontvangen hebben, maar ze door hun gedrag alzoo verzaken, zijn dus meer schuldig dan ongeloovigen en heidenen.

IV.

De ouders moeten zorgen, hunne kinderen in onschuld te bewaren.

De Goddelijke Verlosser en Zaligmaker heeft door het H. Doopsel uwe kindereu in den staat van onschuld en heiligheid hersteld en in uwe zorg aanbevolen, opdat gij hen, zoo ver het van u afhangt, onschuldig bewaren zoudt, en te zijnen tijde zal Hij dezelve als zijne lievelingen, voor welke Hij zijn heilig bloed en leven als losprijs heeft ten beste gegeven, van u terug eischen. Zorgt dan Vaders en Moeders! dat Jezus heilig bloed niet door uwe schuld voor uwe kinderen als verloren gaat en wraak over u vordert. Neen, bewaakt en bewaart uwe kinderen, zooveel gij

kunt, opdat zij niet bedorven worden, maar in heilige onschuld opgroeien.

Neemt geene menschen in uw huis, welke gevaarlijk zouden zijn voor uwe kinderen, en dezelve alligt zouden ergeren en verderven. Houdt ook buitenshuis uwe kinderen zooveel mogelijk terug van gevaarlijken omgang met kameraden en anderen, van welke gij met reden vreest, dat zij uwe kinderen, hetzij door woorden of gedrag, wellicht zouden verleiden en bederven. Uwe onschuldige kinderen zien niet ligt gevaar in den omgang met anderen, wanneer die maar een fatsoenlijk en aangenaam voorkomen hebben. Geeft hun dus in de keus daaromtrent geene gevaarlijke vrijheid. De H. Geest vermaant u zelfs, dat »gij uwen kinderen in de jeugd de vrijheid niet geeft, en hunne misslagen niet door de vingeren ziet, maar hun steeds onder de tucht houdt.» Eccles XXX.

Dit is voorzeker in onze dagen van groot belang, dewijl de zucht naar teugellooze vrijheid allerwege voedsel vindt in de bedriegelijke leus en verleiding, door moderne liberalen als besmettelijke pestdampen verspreid ten verderve der christelijke zeden, waarvan zoo vele kinderen vooral in de steden door de schuld van argelooze en zorgelooze ouders, slachtoffers zijn geworden. Ach ja, niet weinige jongens en meisjes — heertjes en dametjes — hebben daardoor hun »goed geweten der onschuld

verloren

1 Tim

Ho

niet

den

der

van

wie

ong

nie

vo

sta

hu

te

verloren en schipbreuk aan het geloof geleden." 1 Timoth. X:19.

Hoe velen zelfs, die met een dwalend geweten niet eens bedenken, hoe rampzalig zij zijn geworden, maar vermetel en verwaand in den stroom der ongeloovigheid ten verderve snellen, tot ergernis van anderen, en tot bittere droefheid der ouders, wier oogen open gegaan zijn en het gevaar, het ongeluk hunner kinderen zien, maar welligt niet meer in staat zijn, dezelve uit dien gevaarvollen stroom te redden. Mogt die treurige toestand alle echt christelijke ouders bewegen, om hunne zorg en waakzaamheid voor hunne kinderen te vermeerderen.

V.

De ouders moeten hunnen kinderen een echt christelijk onderwijs en eene goede opvoeding bezorgen.

Vaders en Moeders moeten in de eerste plaats zelve hunne kinderen christelijk onderwijzen en opvoeden. Er staat voor hen geschreven: »Voedt hen — uwe kinderen, — op in de tucht en leer des Heeren." Ephes. VI: 4. Wat de natuurwet hun gebiedt, wordt dus door de Goddelijke wet bevestigd. Zoodra de kinderen er vatbaar voor zijn, moeten de ouders beginnen hen te leeren

en te leiden in de tucht des Heeren. De H. Geest zegt: »Onderwijst en buigt hen — uwe kinderen — in de jeugd. Eccles. VII: 28.

De H. Basilius zegt: »De jeugd gelijkt naar 't was, dat voor ieder indrukssel vatbaar is, men moet derhalve trachten reeds in den beginne aan dezelve de beste indrukssels te geven." Ut Regis jus. inter. 15. Trouwens talloze onder- vindingen bevelen het den ouders aan en leerden hen steeds en nog, dat teedere kinderharten bijzonder vatbaar zijn voor goede indrukken niet alleen, maar ook voor kwade, ja wel bijzonder voor de kwade, dewijl ze van nature daartoe overhellen. Het kost geen moeite den kinderen liefdeloosheid haat en vijandschap in te prenten, maar christelijke naastenliefde, vergevings-gezindheid, en vredelievendheid, worden hun moeilijker ingeboezemd, bezwaarlijker in hunne harten gegrift.

En zoo gaat het doorgaans ook met ander kwaad en goed: wie daar op letten wil, zal het gedurig kunnen ondervinden, vooral diegenen, welke veel en lang met kinderen omgaan, dezelve te onderwijzen en op te voeden hebben.

Brave ouders willen niet, dat de jeugdige harten hunner lievelingen bedorven en met allerlei kwade neigingen vervuld worden, waardoor hun ontluikend verstand benevelen zal. Welnu, dan moeten zij

de tee
hoeder
en al
en di
kleine
gaan
en z
zorg
en k
schij
sche
H
met
het
een
als
de
dr
de
ou
g
z
n
t
v

de teedere harten hunner kinderen daarvoor behoeden, goede neigingen in dezelve aankweeken en aldus hunne harten en hun verstand veredelen: en dit wel met bijzondere zorg, zoolang hunne kleinen nog niet ter school en kerk kunnen gaan; zoolang zij de hulp van goede onderwijzers en zielzorgers nog niet genieten. Zij moeten zorgen, dat hunne kinderen, als ze ter school en kerk komen, daar als katholieke kinderen verschijnen, zich daar niet als half wilde en heidensche kinderen vertoonen.

Hoe de ouders dat alles behooren te doen, is met weinige woorden niet te verklaren, en zou het bestek van dit boekje te buiten gaan. *Slechts eenige nuttige wenken mogen hier volstaan.* Zooals de ouders spreken, leeren dit alligt hunne kinderen, en zooals de ouders zich gedragen, gedragen zich doorgaans ook hunne kinderen; in den regel volgen deze de voorbeelden van hunne ouders na. Spreken Vader en Moeder als echt godsdienstige menschen; bidden ze goed, gedragen ze zich goed, dan leeren hunne kleinen het gemakkelijk; ja dan zullen deze ook spoedig beginnen te spreken over God, godsdienst, deugd, goede werken en de belooning daarvoor in den Hemel te wachten. Zij zullen dat alles leeren beminnen, daarnaar verlangen, alzoo reeds naar hunne bestemming streven: zij zullen daarentegen de

goddeloosheid, ondeugd, zonden en derzelver bittere gevolgen leeren verachten, vreezen en vlieden. Ook zullen zij op aanbeveling en voorbeeld hunner ouders, den goeden God vlijtig bidden om de genade, dat zij in het goede mogen voortgaan en onder bekoringen niet bezwijken. Goede voorbeelden hunner ouders zullen hun tot leiddraad strekken, hen in het goede sterken. — Hoe dikwijls heb ik ondervonden, dat de kinderen van regt brave ouders ook als brave kinderen ter verdere onderwijzing verschenen en gemakkelijk in godsvrucht waren op te leiden.

Maar helaas! ook het tegendeel had ik somtijds te betreuren, wanneer ouders hunne kinderen hadden verwaarloosd, of laten bederven, of wel ze zelve hadden verergerd. Hoe kan het ook anders; wanneer kinderen verwaarloosd worden, dan worden in hunne teedere harten de kwade neigingen en driften maar al te spoedig meester: deze benevelen hun verstand, en bederven hunne begrippen. De verwaarloosde en spoedig bedorven kinderen gaan onbedachtzaam en dra ook bij voorkeur met bedorvene kameraden om, worden nog erger, en hebben zij het ongeluk, dat hunne ouders dit niet beletten en niet bestraffen, of zelve soms medewerken ter ergernis, wat zal dan van die ongelukkige kinderen geworden? Hooren zij Vader en Moeder twisten schelden, vloeken, verwen-

schen of zedelooze taal uitbraken; hoe deerlijk worden ze dan geërgerd. — Zeker zijn zulke kinderen te beklagen; maar hunne ouders niet minder: want die kinderen kunnen soms nog beter ter bekeering en verbetering worden geholpen, dan hunne zoo strafwaardige ouders.

De H. Johannes Chrysostomus beschouwt zoodanige ouders als moordenaars hunner kinderen en wel te strafwaardiger, omdat ze moordenaars der zielen hunner kinderen zijn. Hom. 60 in Matth.

»Elke ondeugd,» zegt Origenes, »welke de kinderen bedrijven, moeten hunne ouders mede streng verantwoorden, *indien ze hun geen goede opvoeding gegeven hebben*; zulke ouders maken dus hunne kinderen en zich zelve ongelukkig.» Lib. 2. in Job.

Maar zegt de H. Bernardus: »Door eene goede opvoeding wordt het ligchaam en de geest der kinderen beschaafd.» Ep. 113. Gelukkig voor zulke ouders en kinderen.

VI.

Ouders moeten naar hun vermogen zorgen, dat hunne kinderen een goed onderwijs en een godsdienstige opvoeding ontvangen.

Gewoonlijk hebben de ouders hulp noodig bij de onderwijzing en opvoeding hunner kinderen.

Zullen hunne kinderen met de jaren ook waarlijk toenemen in wijsheid, deugd en beminnelijkheid bij God en menschen, dan moeten in den regel brave en bekwame onderwijzers, als ook hunne zielzorgers hen daartoe helpen. De zorg, welke Ouders in dat opzicht voor hunne dierbare kinderen moeten beoefenen, is in onze dagen bijzonder gewichtig, omdat thans ontelbare vijanden van onze heilige godsdienst, schier overal, aanhoudende pogingen aanwenden, om de jeugd een ongodsdienstig onderwijs op te dringen, het godsdienstig onderwijs te belemmeren en alzoo de jeugd voor hunne partij- of onchristelijke sekte te winnen. Verbazend groot is de werkzaamheid van de kinderen der duisternis, om kinderen des lichts zoo veel ze kunnen van het goddelijk licht des geloofs te berooven. Den 12 Julij 1864 schreef Z. H. Pius IX aan den Aartsbisschop van Freiburg in Breisgau, onder anderen de volgende zeer merkwaardige woorden: »Voorzeker mag het aan niemand onbekend zijn, dat de allerdroevigste en betreurenswaardigste toestand, waartoe de tegenwoordige maatschappij dagelijks meer en meer vervalt, voortvloeit uit zoo vele rampvolle listen, welke men aanwendt, om van de Staatsinstellingen en huisgezinnen het heilig geloof van Christus, de godsdienst en hare genadebrengende leer dagelijks meer te verwijderen, hare heilwerkende kracht te

beperken en te belemmeren." Sedert dien tijd is dat in bijna alle landen nog erger geworden. Schier overal tracht de onchristelijke sekte Staatscholen op te rigten, waarin onchristelijk en onkatholiek onderwijs gegeven wordt, maar Katholiek onderwijs en opleiding streng verboden is. Zij tracht tevens haar onderwijs verplichtend te maken en *schooldwang in te voeren*; om aldus de kinderen van hunne teedere jeugd af onder haar invloed en leiding te krijgen.

Aan de ouders blijven dan slechts weinige en ongeschikte uren over, om hunne kinderen te huis en in de kerk godsdienstig onderwijs te bezorgen, *bijaldien zij niet tijdig zorgen voor Katholieke scholen*, dus Katholiek schoolonderwijs voor hunne lievelingen te verkrijgen. Men achte dat gevaar niet gering, want de onchristelijke partij of sekte is ook hier te lande al ijverig aan het werk, om van de regeering den schooldwang te verkrijgen. Wie weet, of ze wel zal rusten, alvorens haar doel te bereiken, en bereikt zij haar doel, dan worden ook Katholieke ouders gedwongen hunne dierbare kinderen naar onchristelijke scholen te zenden, zoolang zij geene andere scholen hebben, waarin hunne kinderen onderwezen worden.

Is het derhalve thans niet bijzonder gewigtig voor alle Katholieke ouders, naar best vermogen te zorgen, dat zij hunnen lievelingen Katholieke

onderwijzing en opvoeding geven, en waar zij zulks nog niet hebben, het trachten te verkrijgen! Trouwens een onchristelijk schoolonderwijs is soms *zeer gevaarlijk voor het geloof en de goede zeden der kinderen*; (zoo als in het vervolg nader zal worden aangewezen) het belemmert het christelijk onderwijs te huis en in de kerk; en het is een onvoldoend, zeer gebrekkig onderwijs.

In de beste leerjaren moeten de kinderen doorgaans de geschikste uren ter school doorbrengen. Zij zien en hooren in de *onchristelijke school* niets godsdienstigs, niets van de heilige waarheden en van de zedeleer van het Christendom, noch van derzelve beoefening. De onderwijzer, al is hij een goed Christen, mag hun *in de gemengde school*, geen boek van godsdienstige strekking te lezen geven; hij mag hun over geene christelijke waarheid of zedeleer spreken. Hij moet zich daar gedragen als een natuurmensch, alsof hij geen Christen ware. En dewijl hij in zijne betrekking invloed krijgt op de teedere kinderharten, zoo moet zijn voorbeeld als van zelf eene verderfelijke onverschilligheid bij de kinderen verwekken en voeden, welke hen zeer onvatbaar maakt voor het godsdienstig onderwijs, wat ze te huis en in de kerk ontvangen. Oplettende Vaders en Moeders, die het ongeluk hadden kunne kinderen in zulke scholen te hebben, zullen dit zelve hebben opge-

merkt, en hoe vele Priesters hebben het niet al ondervonden en betreurd! En dat een onchristelijk, een ongodsdienstig onderwijs onvoldoend, ja zeer gebrekkig is, ligt in den aard der zaak. Trouwens zoodanig onderwijs beantwoordt niet aan de bestemming van ons menschen; het blijft bij het stoffelijke, en verwaarloost het geestelijke, het moge de kinderen bevorderlijk zijn voor het tijdelijk welzijn des ligchaams, het heil hunner onsterfelijke zielen, hunne eeuwige zaligheid kan het niet bevorderen, maar wel hinderen, tegen werken. Het licht des geloofs, waarmede de zoon Gods, het waarachtig licht der wereld, ons verstand verlicht, wordt bij het onchristelijk onderwijs miskend; daarentegen wordt de feilbare rede, als ware die hooger, dan het Goddelijk onfeilbaar licht des geloofs, boven hetzelve verheven, als vergood, ja als het eenig licht ter onderwijzing en opleiding der jeugd in die scholen gebruikt. Geen wonder, dat God, de gever van beide lichten, *rede* en *geloof*, de versmaders van de laatste en grootste gave, *die des geloofs*, aan onwetendheid en dwalingen overlaat omtrent vele voor den mensch allerbelangrijkste zaken, dat Hij aan regtgeloovige kinderen dezelve openbaart, terwijl Hij ze den waanwijzen der wereld verborgen houdt. Derhalve *kunnen zoodanige onderwijzers* geen voldoende onderwijs, geene goede opleiding aan de kinderen

geven; zelfs *beter yezinden mogen het niet geven in scholen*, waar *het goddelijk licht des geloofs wordt uitgesloten*, of zelfs met verachting bejegend.

VII.

Het onchristelijk onderwijs is niet zelden zeer gevaarlijk voor de jeugd.

Mogen wij *alle onderwijzers*, leeraars en verder personeel van het openbaar- of Staatsonderwijs beschouwen als vijandig tegen het Christendom en gevaarlijk voor de jeugd? Datzij verre. Neen, daaronder zijn brave, godsdienstige mannen, die gaarne, zoover de wet het toelaat, godsdienstzin bij de jeugd bevorderen. Maar hoe velen zijn er niet, die, als ze de opregtheid van den heer Roorda van Eisinga bezaten, met hem konden zeggen: *»Ik ben geen geloovige. Ik ben evenzeer tegen het Katholicisme als tegen het Protestantisme.»* Volg. De Tijd 22 Oct. 1860.

De heer L. E. Lenting, grootredenaar der orde van Vrijmetselaars, heeft niet minder vijandig tegen het Ultramontanisme of Katholicisme gesproken in een grootsche vergadering van de Nederlandsche Vrijmetselarij; onder anderen, de volgende woorden: *»De Vrijmetselarij strijdt tegen het Ultramontanisme, op de lauweren hunner*

voorvaderen zullen de hedendaagsche Vrijmetselaren niet insluimeren, maar.... moet het zijn, een strijd op leven en dood aanvaarden."

Vooraf had hij bekend, dat de invloed der Vrijmetselarij op maatschappelijk, Staatkundig en *kerkelijk* gebied *niet kan miskend worden*. Meer daarvan in De Tijd, Bijvoegs. 31 Julij 1876. Dit zij hier genoeg, om te toonen, wat vijandige geest jegens ons zoo openlijk durft verschijnen.

Hebben in ons Vaderland nog niet velen zóó bepaald en duidelijk bekend, dat zij tegen het Katholicisme niet alleen, maar ook tegen het geloovige Protestantisme zijn; velen toch hebben maar al te zeer hunne afkeerigheid en vijandige gezindheid daaromtrent te kennen gegeven. Hoe duidelijk en stellig blijkt dit uit vele Nieuwsbladen, Tijdschriften en Redevoeringen; met welke minachting en verachting worden Katholieken en geloovige Protestanten daarin aangeduid onder de namen: Clerikalen, Ultramontanen, Confessioneeelen of Orthodoxen. Waarom zijn er zoo velen blind en doof voor de gemotiveerde bezwaren en klachten van de Katholieken en van vele geloovige Protestanten ten aanzien van het onchristelijk onderwijs? Waarom willen zoo vele liberalen de ware vrijheid van onderwijs en de ware gelijkheid van regten voor allen niet in werking brengen? Waarom willen en vragen zij van alle belasting-

pligtigen zoo vele en groote sommen gelds voor de scholen naar hun genoegen en in het belang van hunne partij ingerigt; maar weigeren ze, onder vele ijdele voorwendsels gelijke uitkeering voor Christelijke scholen?

Verraadt dit geene vijandige strekking tegen het Christendom, al zijn sommigen zich daarvan niet bewust, terwijl zij medewerken, om die ware vrijheid en gelijkheid te onthouden aan welligt meer dan de helft hunner landgenooten?

Het is waar, sommigen wenden ter verschooning aan, de moeilijkheid, om daarbij de verschillende Protestantsche rigtingen en gezindten te voldoen. Maar waarom zou dit moeilijker zijn, dan de regeling der **Armbesturen** bij de wet? Bij deze en nog andere wetten en besluiten heeft men die moeilijkheden wel overwonnen, waarom zou dit niet kunnen bij de wet op het onderwijs?

Het is waar, bijaldien bij die wet aan alle Nederlanders gelijke vrijheid en regten werden verleend, dan kon de onchristelijke partij, of sekte zeker niet zoo vele prosijlieten maken onder de kinderen van **Katholieken** en geloovige Protestanten, als ze thans in zoo vele openbare onderwijs-inrigtingen vermag! *Men bemerke dit wel!* en houde het voor oogen bij de beoordeeling der gevaren, welke de geest der dwaling en ongeloovigheid in vele inrigtingen van openbaar

onderwijs der jeugd bereidt. Immers Z. H. Pius IX heeft zoo teregt verzekerd, dat een onderwijs, hetwelk zich verwijdt van de door God geopenbaarde waarheden, *tot den geest van dwaling en leugentaal moet vervallen*. Welke gevaren voor de jeugd! »Eene opvoeding toch, die zonder de hulp der Christelijke leer en zedetucht de teedere gemoederen der jongelingen vormt, zal een geslacht voortbrengen, wat slechts door kwade begeerlijkheden en eigen inzicht bewogen en gedreven wordt.» Helaas, hoe vele mannen, groot voor de wereld, zijn in vele landen reeds werkzaam in dienst van dien rampzaligen geest en trachten de jeugd door een onchristelijk onderwijs, zoo als zij zelve genoten hebben, tot de slavernij van dien geest te vormen of liever te misvormen. Wie in de slavernij van dien verderfelijken geest worden opgeleid, mogen aardsche wetenschap en bekwaamheid leeren, zij leeren niet regt, hoe zij hunne driften moeten beteugelen; hoe zij aan God moeten gehoorzamen, noch welke gehoorzaamheid zij, volgens Gods H. wil aan hunne ouders, aan geestelijke en wereldsche overheid moeten bewijzen. — Wat hebben de ouders vroeg of laat van zulke kinderen te vreezen?

Wat zullen zoodanig opgeleide kinderen worden voor de heilige godsdienst, voor de Kerk van

Jezus Christus, die gezegd heeft: »Wie niet met Mij is, die is tegen Mij.» Matth. XII: 30.

En wat heeft de Staat — de Christelijke maatschappij van zoodanige jongelingen te wachten en te vreezen! Wat anders dan mannen, die niet uit pligtsbesef en gewetenstrouw aan de overheid gehoorzamen, maar slechts zoo ver het met hun belang, met hunne zinnen en hartstogten strookt, en het ontzag voor de politie het vordert; overigens zullen zij zich niet storen aan wetten en bevelen van menschen, terwijl zij zich niet eens om de gebeden en wetten van God bekommeren.

Wie meer wil lezen over de groote gevaren en onheilen, welke de ongodsdienstige onderwijzing en opvoeding der jeugd opleveren voor familie, Kerk en Staat, kan dit vinden in De Katholiek vier en vijftigste en zes en vijftigste Deel, en in andere werken, waarin dezelve wijdloopiger worden aangewezen. Overigens zullen zorgvuldige Vaders en Moeders uit het hier vermelde wel begrijpen, dat een ongodsdienstig onderwijs zeer gevaarlijk kan zijn voor hunne dierbare kinderen. Maar welligt verlangen eenige Ouders nadere aanwijzing, hoe zij die gevaren meer in het bijzonder kunnen kennen. De volgende aanduiding moge hun daarvoor dienen.

Aan

M
ope
sch
ma
lijk
hun
wa
nie
gel
en
nut
her
hor
gel
en
do
lie
jan
so
ge
na
he
da
aa

VIII.

Aanduiding van eenige gevaren eener onchristelijke onderwijzing en opvoeding der Jeugd.

Men geve acht op de boeken, welke bij het openbaar onderwijs gebruikt worden in de lagere scholen, in de hoogere burgerscholen, in de normaalscholen, enz. Ouders hebben het natuurlijk regt, om te weten, wat en in welke boeken hunne kinderen leeren. Ja, het is hun pligt te waken en te zorgen, dat hunne kinderen daarin niets leeren, wat strijdig is met de Goddelijke geloofs- en zedeleer, strijdig met het heilig geloof en de Christelijke zeden. Zoover het noodig en nuttig is, kunnen zij daarbij de hulp van hunne herders en zielzorgers inroepen, welke mede gehouden zijn te waken, dat de hun toevertrouwde geloovigen geen schipbreuk lijden aan het geloof en de Christelijke tucht. Niet zelden zijn daardoor gevaarlijke boeken uit de handen van Katholieke kinderen verwijderd, waaraan ik, vóór vele jaren reeds zelf heb medegewerkt. Worden in sommige onderwijs-inrigtingen andere middelen gebruikt, als: platen, afbeeldingen, enz. bij de natuurkunde, of andere leervakken; ook daarop hebben brave ouders te letten en toe te zien, dat hunne kinderen daardoor geen schade lijden aan hun zedelijk en godsdienstig gevoel. Wat

geneesheeren, heelmeesters, enz. op rijperen leeftijd te leeren hebben, dat is voor kinderen niet noodig en geheel nutteloos. Zij hebben in hun jeugd wel andere, meer noodige en nuttige zaken te leeren.

Dan Vaders en Moeders moet ge wel acht geven op de onderwijzers en leeraars, waaraan gij uwe kinderen ter opleiding toevertrouwt, zoowel op hunne woorden, als op hunne daden. Aan de vruchten toch kent men den boom. Kennen ouders eene giftplant, of een' boom, die schadelijke vruchten voortbrengt, dan zullen ze hunne kinderen daaraan niet wagen, noch toelaten, dat hunne kinderen die schadelijke vruchten genieten. Zouden Katholieke ouders dan onvoorzichtig, of willens en wetens toelaten, dat hunne eigene kinderen door woorden en voorbeelden van gevaarlijke mannen, schade aan hunne zielen leden, zouden zij de kostbare zielen hunner lievelingen daaraan willen wagen? Neen, dat mag ik van hen niet verwachten. Welnu, brave Katholieke Vaders en Moeders! tracht dan de openbare onderwijzers en leeraars goed te kennen; geeft acht op hunne woorden, en hun gedrag, alvorens gij hun uwe kinderen toevertrouwt. kunt gij dat zelve niet, raadpleegt dan andere brave Katholieken en uwe herders. Ten aanzien van onderwijzers en leeraars in Katholieke scholen, hebt gij in

den
Gees
open
uwer
het
zelve
u ze
wijz
ook
ged
van
alg
ond
ma
die
een
din
lie
he
ve
no
on
zie
en
ki
da
v

den regel, die voorzorg niet noodig, dewijl uwe Geestelijken daarover waken kunnen. Maar in openbare scholen, hoe ze ook heeten, is het uwen Geestelijken niet toegelaten te waken en het gevaarlijke te verwijderen. Daarom moet gij zelve die noodige voorzorg aanwenden. Het mag u zelfs niet genoeg zijn, dat een openbaar onderwijzer of leeraar Katholiek heet, maar gij moet ook weten, of hij zich waarlijk als Katholiek gedraagt; en dat kunt gij doorgaans het best van uwe herders vernemen. Hiermede zij geene algemeene verdenking gebragt tegen de Katholieke onderwijzers en leeraars in openbare scholen, maar wordt eene noodige voorzorg aanbevolen, die van te grooter belang is, omdat tot dusverre eenigen, ja de meesten dier onderwijzers de opleiding tot hun ambt schier uitsluitend aan onkatholieke en ongodsdienstige inrigtingen ontvangen hebben; kunnen zoodanigen niet onbedachtzaam verkeerde gevoelens en dwalingen hebben aangenomen en daarmede voortgaan in den stroom der ongodsdienstige rigting van onderwijs, waarin ze zich bewegen en leven!

Bovendien is het raadzaam, Katholieke Vaders en Moeders, dat gij acht geeft op hetgeen uwe kinderen in openbare scholen leeren, door hen daarover oplettend te hooren, voorzigtig te onderfragen, enz. Het volgende voorbeeld zal u de noodza-

kelijkheid daarvan duidelijk maken. De heer N. N., — die het mij zelf heeft verhaald, — had vóór eenige jaren een zoontje naar eene hoogere burgerschool gezonden, waar hij meende, dat deze veilig zou kunnen leeren. Op zekeren dag vertelde de jongeling aan zijne Moeder een en ander wat hij in de school al geleerd had. De Moeder — eene schrandere vrouw — merkte op, dat haar zoontje iets verkeerd had aangenomen en vroeg: Wie heeft u dat geleerd? De leeraar N. N. antwoordde de jongeling en toen de Moeder hare afkeuring daarover te kennen gaf, zeide de jongeling, maar Mama! die leeraar is toch ook Katholiek. De Moeder toonde hem toen de dwaling in dat geleerde aan, verhaalde het voorgevallene aan haren echtgenoot, en beiden besloten hun zoontje onverwijld van die school terug te houden.

Wanneer alle Katholieke ouders, die tot dusver hunne kinderen nog in openbare scholen hebben, voorzigtig onderzoeken, of er ook bijzondere gevaren bestaan, dan zal welligt meer worden ontdekt, dat brave ouders zal bewegen, om hunne kostbare panden niet langer daaraan te wagen.

IX.

Eenige drogredenen, tegen het bijzonder en vóór het openbaar onderwijs, ontmaskerd.

10. De liberale bestrijders van de vrijheid

en de regten voor de bijzondere- of godsdienstige scholen zeggen vaak: De godsdienstige-bijzondere scholen zijn sektescholen, die verdeeldheid onder de jeugd aankweeken, terwijl de openbare scholen eensgezindheid onder dezelve bevorderen: daarom zijn we tegen de eerste en vóór de laatste.

Welk een lage en valsche beschuldiging ten opzichte van het Katholiek onderwijs! In echt Katholieke scholen is het juist de eenheid des geloofs, die eensgezindheid en Katholieke of algemeene *liefde tot alle naasten leert*; het Katholieke onderwijs bestrijdt zelfs alle sektegeest, die zoo veel verdeeldheid, twist en oneenigheid, ja vijandschap onder de menschen verspreidt.

Daarentegen tracht de modern-liberale partij, door het openbaar onderwijs, als onchristelijke sekte zich uit te breiden, prosylieten te maken onder de geloovige kinderen, en zich als eene nieuwe sekte alom te vestigen; zij tracht alzoo van de openbare scholen nieuwe sectescholen te maken en verwekt onder de geloovigen eene regtmatige ongerustheid, kommer en zorg, om hunne kinderen niet in die sekte te laten binnensmokkelen. Zoo doende heeft deze reeds eenige jaren eene verdeeldheid en spanning onder de burgers of leden der maatschappij in verscheidene landen opgewekt, welke niet zal eindigen, zoolang zij denzelfden rol speelt.

20. Ten ander wordt door die partij beweerd, dat in de bijzondere scholen onverdraagzaamheid geleerd, in de harten der kinderen wordt aangekweekt, maar dat in de openbare scholen de verdraagzaamheid den kinderen wordt aanboven. *Deze beschuldiging tegen Katholieke bijzondere scholen is niet minder valsch, dan de vorige.* Immers de Katholieke leer beveelt grooten en kleinen, in de kerk en in de school, de ware naastenliefde aan, niet slechts de natuurlijke, maar vooral de Christelijke naastenliefde; zij leert ons de gebreken van anderen, welke we niet verbeteren kunnen, alsook de beleedigingen en vervolgingen ons aangedaan met *geduld verdragen*. Ja, zij leert en beveelt ons dezelve aan onze vijanden te vergeven, onze vijanden te beminnen, voor hen te bidden, enz. Al wie de Katholieke leer kent, weet zulks. Welnu, gedachtig: »dat een goede boom ook goede vruchten voortbrengt,» moet men erkennen, dat die leer geene kwade onverdraagzaamheid kan voortbrengen. Neen, het tegendeel blijkt uit feiten. Wat hebben trouwe Katholieken niet al geleden *en verdragen*? Wat lijden zij, *wat verdragen zij* thans in schier alle landen? Hun zeer beminde Opperheer Pius IX; vele Bisschoppen en Priesters, vele Religieuzen en ontelbare geloovigen *lijden en verdragen* thans nog met bewonderenswaardig geduld en stand-

vasti
onch
als:
van
scha
zij
verv
Is
het
en
gele
ech
een
zie
ge
V
de
Do
sch
Tr
da
me
oo
dr
de
en
ge

vastigheid, al wat eene alom vertakte, vervolgzieke, onchristelijke en magtige partij hun berokkent, als: berooving van tijdelijke bestaansmiddelen en van geestelijke heilmiddelen, gevangenis en ballingschap. En bij dat alles bidden ze nog en sporen zij anderen aan, om voor de bekeering hunner vervolgers te bidden.

Is dat geene verhevene verdraagzaamheid door het Katholiek onderwijs in school en kerk gekweekt en aanbevolen? Wie de standvastigheid in het geloof en de heilige godsdienst, waarmede zij die echte verdraagzaamheid beëfenen, hun nog als eene onverdraagzaamheid toerekent, die moet wel ziende blind en opzettelijk dwaas zijn, die verdient geene ernstige wederlegging.

Wij zien dus, dat juist het Katholieke onderwijs de ware verdraagzaamheid leert en aanbeveelt. Doet dit het onchristelijk onderwijs in openbare scholen ook? Och neen, maar wel het tegendeel. Trouwens eene zeer groote en magtige sekte, door dat onderwijs gevormd en geleid, toont schier overal met woorden en waar zij heerscht met daden ook, dat zij onverdraagzaam, vervolgziek en verdrukkend is. Zij tracht allen van der jeugd af in den stroom der onverschilligheid, ongeloovigheid en ongodsdienstigheid mede te slepen.

Zij wil niet eens verdragen, dat anderen aan den godsdienst getrouw en waarlijk godsdienstig zijn.

Neen, dezulken tracht ze te onderdrukken, in het burgerlijk samenleven lastig te vallen, in hunne broodwinning en hun bestaan te benadeelen. Kortom schier alle verdrukking en vervolging, welke de trouwe geloovigen thans te lijden hebben, gaan van die onchristelijke sekte uit, of worden door haar geleid, gesteund en toegejuicht. Dat bewijzen tallooze woorden en feiten zoo openbaar, dat ze geen aanwijzing behoeven.

3°. Wijders beweert die onverdraagzame partij, dat het onderwijs in de scholen onder haren invloed veel beter is ter verlichting en beschaving van de jeugd, dan in de bijzondere scholen. Dit thema wordt door hare sprekers en schrijvers, zoo dikwijls, zoo luide herhaald en op zoo hoogen toon, dat niet weinigen er geloof aan hechten, te meer, omdat zij eenige tijdelijke en plaatselijke omstandigheden behendig weten aan te wenden, om aan hunne stoute bewering en eigen lof een glimp van waarheid te geven. In tijden en plaatsen, waar het Katholiek schoolonderwijs verboden was of onderdrukt en waar het nog slechts ten deele geduld wordt, maar in vele opzichten belemmerd, zoo als hier te lande kunnen zij het op enkele plaatsen met minachting bejegenen; als zij het daar vergelijken met het zoo *bevoorregte* openbare onderwijs. *Maar is dat oprecht, is dat naar waarheid vergelijken?* Wil men juiste vergelijking

maken, dan moet men naar gelijke toestanden en omstandigheden zien, dan zal men voor het Katholiek onderwijs wel gunstige uitkomsten vinden, gelijk menigmaal gebleken is; zoo als nog onlangs te Parijs. Daar werden tachtig studiebeurzen aangeboden aan de meest gevorderde leerlingen der lagere scholen. Van die scholen staan vier en vijftig onder de leiding der Christelijke schoolbroeders, waar de kinderen Katholiek onderwijs genieten, en zes en tachtig, waarin andere personen onderwijs geven. Men zou dus verwachten, dat leerlingen van de laatste de meeste beurzen als prijzen behaalden. Maar neen, deze behaalden er slechts veertien en die der Katholieke scholen behaalden er zes en zestig. (Volgens het Sontags-Blatt. Munster No. 48, 26 November 1876.) Wanneer eene regeering, zoo als die van de stad Parijs, waarvan vele leden republikeinen en liberalen zijn, de meerdere bekwaamheid van de leerlingen der Katholieke scholen aldus bewijst, zal men die meerdere bekwaamheid wel als een heerlijke vrucht van het Katholiek onderwijs moeten erkennen. En dergelijke voorbeelden heeft men telkens in Frankrijk, België en elders gezien, te veel, om ze hier mede te deelen.

Ook in de hogere wetenschappen hebben bij herhaling leerlingen aan Katholieke Universiteiten boven anderen uitgemunt: zoo als die van de

Katholieke Universiteit te Leuven, gelijk meer-malen in openbare bladen verzekerd is, boven die der overige Universiteiten van België.

Doch genoeg op zoodanige vergelijking aldus gewezen te hebben: want hoe hoog de bestrijders van het bijzonder onlerwijs, inzonderheid de bestrijders van het Katholieke, ook hun geliefkoosd onderwijs verheffen, zij verraden toch gedurig hunne vrees, dat dit de concurrentie met het Katholieke niet zou volhouden, als beide de gelijke vrijheid, regt en ondersteuning zouden genieten. Waarom anders die vrees voor eene Katholieke Universiteit hier te land? Waarom waren velen zoo bezorgd, om bij de Wet op het hooger onderwijs, zoodanige vooreerst althans onmogelijk te maken? Waarom trachten zij het Katholiek middelbaar en lager onderwijs voortdurend te bemoeielijken en te belemmeren, terwijl zij het openbare en ongodsdienstige al meer en meer zoo partijdig willen begunstigen.

Welligt *erkennen* zij meer, *dan ze bekennen willen*, dat het Katholiek onderwijs bij gelijke ondersteuning en leerkrachten veel beter kan zijn ter opleiding der jeugd, dan het ongodsdienstige. Trouwens onderwijzers en leerlingen kunnen bij het goddelijk licht des geloofs met hun daardoor verlicht verstand vele zaken, voor het tijdelijk en eeuwig heil zoo noodig, veel gemakkelijker en

zekerder kennen dan zij, die, van dit goddelijk licht verstoken, te dien aanzien als in een doolhof omdwalen, in het duister rondtasten, met telkens nieuwe, maar onhoudbare hypothesen zich vermoeijen, om meeningen te vormen en stelsels op te bouwen, die anderen dra als kaartenhuisjes weder omverwerpen.

X.

Nog een paar dwalingen toegelicht.

1° Vele vakken van onderwijs zegt men, als: lezen, schrijven, rekenen, enz., hebben met den godsdienst niets te maken, en kunnen dus in ongodsdienstige scholen wel goed geleerd worden. Dit tracht men eenvoudigen wijs te te maken en het werkt soms zeer nadeelig.

Katholieke Vaders en Moeders, laat u daardoor niet misleiden; maar bedenkt wel, dat bij het leeren lezen en schrijven, boeken en voorschriften kunnen gebruikt worden, die eene godsdienstige, of een onverschillige, of zelfs zeer gevaarlijke strekking hebben. Gij weet wel, dat de eerste voor uwe kinderen heilzaam en wenschelijk zijn; en de laatste bepaald verwerpelijk. Ook in de rekenkunde en andere leervakken, kunnen voorbeelden worden opgegeven, die voor uwe kinderen nuttig zijn, maar ook gevaarlijk en schadelijk.

Herinnert u tevens, wat gij in hoofdstuk VII en VIII over de onderwijzers en leeraars gelezen hebt. Indien deze onchristelijk zijn en leerlingen onchristelijk opleiden, zullen deze dan, al waren hunne leerboeken en voorschriften onverschillig, niet gevaarlijk en verderfelijk voor uwe lievelingen zijn?

2°. Nog eene andere dwaling geeft aanleiding tot bestrijding van het godsdienstig schoolonderwijs, namelijk: *Het onderwijs der jeugd* — zegt men — *behoort aan den Staat*, maar deze kan geen godsdienstig onderwijs geven, zonder vele onderdanen te hinderen; daarom moet hij zorgen, dat overal voldoende neutraal onderwijs gegeven wordt....

Eene treurige dwaling voorzeker, welke in de laatste eeuwen veel onheil heeft gesticht. Eene dwaling in strijd met de natuur en de goddelijke wet, krachtens welke het onderwijs en de opvoeding in de eerste plaats behoort aan de Ouders der kinderen en mede aan Gods H. Kerk: zooals in het vijfde hoofdstuk reeds is aangewezen. Vaders en Moeders hebben alzoo, krachtens die wetten, in de eerste plaats het regt en den plicht hunnen kinderen een godsdienstig onderwijs en eene goede opvoeding te geven en moeten verders de hulp van Gods H. Kerk daartoe trachten te verkrijgen; zij moeten hunne kinderen dus naar hunne wettige

Priesters, Gods gezanten, zenden, en volgens hun vermogen ook naar godsdienstige onderwijzers.

De Zoon Gods heeft aan zijne gezanten bevolen alle menschen te onderwijzen en hun te leeren onderhouden alles wat Hij hun geboden heeft, en wel door alle tijden heen tot aan het einde der eeuwen, terwijl Hij hun zijn goddelijken bijstand daartoe voor alle dagen verzekerde. Matth. XXVIII en elders.

Onder alle menschen behooren zeker de kinderen voornamelijk de goddelijke leer van Jezus te leeren kennen en zijne geboden te leeren onderhouden. Door zijne ware gezanten roept de Heer Jezus nog den ouders en allen wie het aangaat, nadrukkelijk toe: »Laat de kleinen tot mij komen, en houdt hen niet terug, want voor hen is het rijk der Hemelen." Matth. XIX.

Ouders, huisouders, voogden en allen, die gezag en magt over de kinderen hebben, moeten hen tot de gezanten des Heeren laten komen, maar mogen hen niet terug houden, want het is de wil des Heeren, dat de kinderen den weg des Hemels leeren kennen, dat zij door Zijne H. Kerk leeren wat zij moeten gelooven, wat zij moeten doen en laten om in den Hemel te komen. Welnu, dat kan de neutrale Staat hen in ongodsdienstige scholen niet leeren. Gevolgelyk heeft God aan den Staat het voornaamste onderwijs in de opvoe-

ding der jeugd niet opgedragen, maar aan de ouders en aan Zijne H. Kerk.

Maar, zegt men, de Staat heeft er toch belang bij, dat de kinderen tot nuttige leden van de maatschappij worden opgeleid; het Staatsbelang vordert dus, dat zijne bestuurders voor het onderwijs der jeugd zorg dragen; zijne wetten maken het dezen ten plicht, en de geschiedenis der laatste tijden toont ons, dat zij dien pligt hebben beoefend.

Dat Staatsbelang is, even als andere tijdelijke belangen, ondergeschikt aan de eeuwige bestemming, aan de eeuwige belangen en zaligheid der kinderen; geeft dus regt noch pligt aan de Staatsbestuurders om *de voornaamste taak in onderwijs en opvoeding te vervullen*, maar om *deze te ondersteunen en mede te werken ter vervulling derzelve; inzonderheid daar, waar de ouders en de Kerk zoodanige medewerking behoeven. Zamenwerking kan derhalve soms heilzaam zijn*, ook voor het Staatsbelang.

Wat de wetten van den Staat ten aanzien van het onderwijs aangaat, zij op te merken, dat deze *menschelijke wetten zijn, en niets tegen de goddelijke wet en beschikking vermogen*.

En de uitoefening van gezag over het onderwijs heeft geen regt van verjaring voortgebragt, dewijl tegen goddelijke wetten geen verjaring geldig is.

Maar hebben de ouders en de Kerk hun regt op het onderwijs ook aan den Staat overgedragen, zoodat deze sedert in vele landen dit regt uitoefent en het onderwijs der kinderen besturen kon? — O neen, dat konden, dat mogten zij niet. Zij konden door overmagt van den Staat wel worden *verhinderd in de uitoefening van hun regt en in de vervulling van hunne pligten*, opzigtens de onderwijzing en opvoeding der jeugd, maar daardoor worden deze niet vernietigd. Zij konden ook met de bestuurders der Staten in overleg treden, om in harmonische samenwerking voor dat onderwijs te zorgen, zonder hunne regten en pligten te verzaken, van welke zij rekenschap aan God te geven hebben.

Hoe komt het dan toch, dat zoo vele Staten het onderwijs en de opleiding der jeugd besturen en regelen, als of zij schier uitsluitend het regt daartoe bezitten?

Dat is in beginsel aan de Reformatie der zestiende eeuw te wijten. Hare stichters, die het gezag der H. Kerk verwierpen, en de Vorsten, welke hen ondersteunden al vleijende een groot gezag in hunne nieuwe kerken toekenden: ja hen zelfs als waren ze Bisschoppen huldigden, kenden hun, onder meer ander ook toe het beheer of bestuur van het schoolonderwijs en de opleiding der jeugd.

Alzoo werden de scholen in de landen, waar die Vorsten heerschten, gezindheidsscholen, zooals die Vorsten zulks verkozen. Want zooals die Vorsten waren moesten ook de openbare religien van hunne landen zijn.

Dat treurig voorbeeld werkte sedert verleidelijk op sommige zwakke en heerszuchtige katholieke Vorsten, welke in eenige landen ook soms inbreuk maakten op het regt der ouders en der Kerk, ten aanzien van het onderwijs der jeugd. De keizer van Duitschland Joseph II heeft de droevige gevolgen daarvan zelf deels ondervonden, en nog zijn dezelve te betreuren.

Dr. Gräve heeft in zijn werk: »Die Deutsche Volksschule 3 Theil 1850" in dit opzigt merkwaardige bekentenissen afgelegd, des te merkwaardiger, omdat hij voor het regt onzer H. Kerk niet gunstig gestemd is. Deze zegt onder andere: »Wat de geschiedenis over de betrekking der Kerk tot de volksschool leert, is bekend. Gelijk de Kerk in de vroegste tijden der Middeneeuwen en ook later de bewaarster en verzorgster der wetenschap geweest is, zoo ook ontstonden eerst in de kloosters Christelijke scholen, en die instellingen van onderwijs verbreidden zich onder de bescherming en zorg der Kerk. In het bijzonder is ook de volksschool eene zuiver kerkelijke instelling, zoodat zij, die de school eene dochter

der Kerk noemen, volkomen in hun regt zijn.

Ten gevolge van de Reformatie ging zij allengs aan den Staat over en werd eene Staatsinstelling. De Vorsten van het protestantsche Duitschland, wereldlijke regenten en tegelijk opperbisschoppen hunner landskerken, trokken zich de school meer en meer aan en wat zij eerst *in de laatste hoedanigheid* deden (als opperbisschop) ging ongemerkt op hunne magt als wereldlijk vorst over."

Hoe rampzalig dat alles in de laatste eeuwen heeft gewerkt: de Katholieke Kerk en echt Katholieke ouders hebben het regt op het Onderwijs hunner kinderen nimmer afgestaan, maar gedurig de vrije uitoefening daarvan gereclameerd, gelijk vele publieke akten van vorige en latere tijden bewijzen, zooals: concordaten; Breves, enz. van de Pausen, herderlijke brieven en mandementen van de Bisschoppen enz. enz.

XI.

Wie men veilig kan hooren en volgen of niet mag hooren opzichts het schoolonderwijs.

Gij christelijke Vaders en Moeders, en gij allen, die het waar geluk der kinderen wenscht: herdenkt en overdenkt zooveel gij kunt hetgeen de

Kerk voor uwe kinderen gedaan heeft en nog doet, opdat deze eene christelijke opvoeding, eene ware verlichting en beschaving zouden genieten: tot hun wezenlijk geluk en heil voor tijd en eeuwigheid.

Hoemeer gij *dat alles degelijk beseft*, des te meer zult ge worden opgewekt, om zelve daartoe volijverig mede te werken, en u moeite, zorg en kosten getroosten, zoover die voor het geluk en de zaligheid uwer lievelingen zullen noodig zijn. Dit behaagt onzen tegenstanders niet. O neen, maar om u ook daarin te verhinderen, zijn sommigen onzer tegenpartij schaamteloos genoeg, om onze Opperherders, Bisschoppen, Priesters en allen, die voor de godsdienstige opleiding uwer kinderen ijveren, te beschuldigen van heerschzucht, geldzucht, eigenbelang en wat niet al meer.

Daarmede schijnen zij hunne eigene verkeerde bedoelingen en schande tevens te willen bedekken. Immers *zij werken om proselieten* te maken onder de kinderen der geloovigen, om hunne partij te versterken; om door middel van de Staatsmagt in zake van het onderwijs over ouders en kinderen te heerschen; aldus *hunne heerschzucht te voldoen*. Niet weinigen onder dezen speculeeren daarbij op het geld en *de opbrengsten van hunne landgenooten*. Dit is onder anderen zeer duidelijk gebleken, nadat de Heer Moens zijn voorstel ter verandering

der schoolwet van 1857 bij de Tweede Kamer had ingediend, waarin *onderscheidene millioenen guldens meer gevraagd worden* voor onderwijzers en leeraars van openbare onderwijs-inrigtingen. Hoezeer werd dat voorstel toegejuicht door velen, welke gaarne hun deel van die schatten gelds wilden genieten. *Of daar ook geldzucht in het spel was!* Bovendien hebben *niet weinigen eigenbelang* bij het goedkoop, bijna kosteloos, of wel geheel kosteloos neutraal onderwijs, hetwelk door alle ingezetenen of landskinderen bekostigd wordt, al hebben de meesten er geen genot van. (Men zie »De Tijd» No. 3949 en vroegere; ook de Maasbode en andere Bladen hebben daarvan bewijzen geleverd.)

En zulke menschen durven ons beschuldigen van hetgene, waaraan zij zelven schuldig zijn; terwijl zij hunne beschuldiging tegen ons met geene houdbare bewijzen kunnen staven.

Trouwens de geestelijken en geloovigen, die gelijke vrijheid en regt voor het Katholiek onderwijs verlangen en daarvoor ijveren, toonen in het algemeen, dat zij geene heerschappij *over het onderwijs* der kinderen van de liberalen willen, *noch over die kinderen en hunne ouders*. Waarin zou dan wel hunne heerschzucht te dien opzigte kunnen bestaan? — Zij toonen ook geen geldzucht, noch eigenbelang ten koste van hunne tegenstan-

ders, ofschoon zij wenschen bevrijd te worden van onregtmatische betaling der schatten gelds, *alleen ten behoeve van eene geld- en belangzuchtige partij*. Zij verlangen *gelijke vrijheid, gelijk aandeel in de algemeene bekostiging van onderwijs, dus gelijke regten*.

Intusschen geven zij alom vele blijken, *juist van het tegendeel waarvan zij beschuldigd worden*.

Immers zij getroosten zich niet alleen veel moeite, maar geven gelden; zij besteden aanzienlijke sommen voor het Katholiek onderwijs, waarbij de Geestelijken en vele geloovigen, die geen schoolgaande kinderen hebben, aldus geen eigenbelang, geen tijdelijk voordeel hebben, maar zich veel opoffering moesten getroosten. Zij doen dit echter uit liefde tot God en tot heil uwer kinderen.

Vaders en Moeders! overweegt dit wel, en stoort u niet aan allerlei listen en lagen, welke aan uwe kinderen bereid worden, door eene uwe voor het geloof en de deugden uwer kinderen gevaarlijke sekte. Neemt u voor dezelve in acht, want zij heeft vele schrijvers en sprekers, welke met schoon-schijnende woorden de onbedachtzamen alligt misleiden. Gedenkt de woorden des Heeren: »Wacht u v or valsche profeten, welke in schaapsvachten tot u komen, maar inwendig grijpende wolven zijn.» Matth. X. 17. Ware Katholieken volgen dien raad des Heeren en hooren gaarne naar de

stem der ware gezanten des Heeren, tot welke Hij gezegd heeft: »Ik zal met u zijn alle dagen tot het einde der eeuwen.» »En wie u hoort, die hoort Mij en wie u versmaadt, die versmaadt Mij. Matth. XXVIII. Luc. X.

Welnu, Katholieke Vaders en Moeders! gij hebt gedurig de stem uwer herders en zielzorgers kunnen hooren; ook over de gewichtige zaak der onderwijzing en opvoeding uwer kinderen. Ook de Bisschoppen hebben u meermalen het onvoldoende en de gevaren van een onchristelijk onderwijs aangewezen, u vermaand en opgewekt, om uwe ouderlijke pligten te deze te vervullen, en zoo werkelijk voor godsdienstige onderwijzing en opleiding uwer kinderen te zorgen; zij hebben dit gedaan in herderlijke brieven enz.

En vóór eenige jaren hebben het onze D. Hw. Bisscheppen gezamenlijk gedaan in een Mandement, zoo *merkwaardig en belangrijk*, dat gij *hetzelve wel niet zult vergeten*, maar hoofdzakelyk gedachtig blijven. En hoe dikwijls heeft, in uwen leeftijd, onze roemrijke en geliefde Paus Pius IX gewaarschuwd tegen de onchristelijke strekking en gevaren van het openbaar onderwijs, zoo als het in vele volksscholen gegeven wordt; terwijl datgeen, wat de kinderen het meest noelig hebben, daarbij uitgesloten blijft. Gedenkwaardig zijn onder andere de volgende woorden van onzen Opperr-

herder: »Juist in die scholen — de volksscholen — moeten de kinderen van iedere volksklasse reeds van jongs af in de geheimen en voorschriften van ons allerheiligst geloof met vlijt onderwezen, voor deugd en goede zeden, ter betrachting van godsdienst en burgerplicht gevormd worden.

Derhalve wordt de jeugd aan de grootste gevaren blootgesteld, wanneer in gemelde scholen de verstandelijke vorming niet ten naauwste met godsdienstig onderwijs is verbonden.”

En wanneer men ergens het kerkelijk gezag uit de scholen verdrijft en *de jeugd aan geloofsgevaar* blootstelt: dan, zegt Zijne Heiligheid: »dan zou de Kerk niet alleen geene zorgen moeten sparen, opdat de jeugd de noodzakelijke Christelijke onder- rigting en opvoeding verkrijge; maar ook genood- zaakt worden; om alle geloovigen te vermanen, en hun te verklaren, dat zoodanige aan de Katholieke Kerk tegenstrijdige scholen in geweten niet kunnen bezocht worden.” Breve van 4 Julij 1864 aan den Aartsbisschop van Freiburg in Breisgau.

Diens overeenkomstig zeide ook de beroemde Bisschop van Mainz: »Gij Christelijke Vaders en Moeders! strijdt voor uwe regten op uwe kinderen. Strijdt voor het geloof en het zielenheil uwer kin- deren. Waakt over de scholen, die uwe kinderen bezoeken. Gij moet alles opofferen en alles dul- den, om uwe kinderen niet door het bezoeken van

zulke — gevaarlijke — scholen aan het verderf der ziel bloot te stellen.” (Mgr. Von Ketteler, Stellung und Pflicht der Katholiken im Kampfe.

XII.

Bezwaren, welke Katholieken ten aanzien van het onderwijs en de opleiding hunner kinderen te torsen en te overwinnen hebben.

Hoe vele weleer bloeiende inrigtingen voor katholiek onderwijs en wetenschappen zijn door een vijandigen geest aan de H. Kerk ontfroefd? In vele landen heeft men haar dezelve ontveldigd; van de godsdienstige volksscholen tot de beroemde Universiteiten of hooge scholen, waarin zij vroeger hare kinderen christelijk opvoeden kon, en hare jongelingen aldus opleiden tot allerlei betrekkingen en standen, tot geestelijke en wereldlijke bedieningen. Wel trachtte zij als zorgvuldige Moeder sedert te herstellen, wat zij herstellen kon; maar gedurig kwam de haar zoo vijandige geest, onder verschillende gedaanten, weder verstoren en verwoesten en zoo hare liefderijke pogingen verijdelten. Heeft zij evenwel, nog in de deze eeuw, alweder veel tot stand gebragt: parochiale en kloosterscholen, gymnasiën en normaal scholen, seminariën en universiteiten in tal van landen opgerigt, diezelfde haar zoo vijandige geest is er

al weder op nit, om haar het rustig gebruik en bezit daarvan te ontveldigen. Bisschoppen en Priesters, Religieuzen en liefderijke geloovigen, welke in vereenigingen samenwerken, om het Katholiek onderwijs en de opleiding der jeugd te bevorderen, worden in vele landen daarin gedwarsboomd en verhinderd door velen, die de bedriegelijke leer van vrijheid, gelijkheid en broederschap in hunne vaandels toonen. Zij wenden nog schaamteloos voor, dat zij de vrije Kerk willen, maar zeer treffend zeide de Hw. Bisschop van Mainz, in het hier voren reeds genoemd werkje. Men maakt uitzonderingswetten, — waardoor men het geheele leven der Kerk en iedere vrije beweging kan onderdrukken. Men maakt uitzonderingswetten tegen de Priesters of de bedienaren der godsdienst.

Het Christelijk leven en de Christelijke vereenigingen worden aan uitzonderingswetten onderworpen, b. v. men sluit de kloosters, of verbiedt sommige kloosterorden naar eigen goeddunken, men onderwerpt vereenigingen — aan reglementen, waardoor haar bestaan onhoudbaar wordt.

Het eigendom der Kerk wordt haar deels ontnomen, deels wordt zij verhinderd in het vrije beheer harer goederen.

Men ontnemt aan de Kerk de fondsen, de kapitalen, die met zorg zijn bijeen gebragt voor wetenschap en onderwijs.

Vervolgens zoekt men de kinderen door de school van den godsdienst te scheiden en de school tot bereiking van dat doel in te rigten en te regelen.

Hoe duidelijk dat alles destijds al bleek, (hoe groot het gevaar destijds al was) is het in tal van landen, zooals in Pruisen, Zwitserland, Italie, steeds nog veel erger geworden.

Gij ziet, Katholieke Vaders en Moeders! dat de vijandige geest geen geringe bezwaren ten aanzien der Katholieke inrigtingen van lager on hooger onderwijs heeft voortgebracht, en nog onophoudelijk tracht in het leven te roepen. Is hij in sommige landen thans erger woelend dan hier, toch is hij hier niet werkeloos, maar dreigt soms schaamteloos met erger verdrukking.

Wij mogen ons derhalve wel degelijk wapenen met het schild des geloofs, met den helm der hoop en met het vuur der Christelijke liefde, om moedig tegen dezelve te strijden; in den geestelijken strijd te volharden en met het geduld der liefde al die bezwaren te verdragen en te overwinnen, tot glorie van God, tot eigen heil en tot behoud, tot redding en zaligheid der Katholieke jeugd. Doen wij dat naar behooren, dan zullen wij niet terug deinzen, maar ons gaarne moeite, kosten en opofferingen getroosten; ja met vereende krachten de liefderijke pogingen onzer Bisschoppen, Priesters, Religieuzen en ijverige geloovigen ondersteunen, die

zooveel doen ter instandhouding, uitbreiding en vermeerdering der heilzame inrigtingen voor Katholiek onderwijs en opvoeding der jeugd.

Dan een ander bezwaar ten opzichte van ons onderwijs doet zich nog gevoelen omtrent het onderwijzend personeel. Langen tijd was er voor Katholieke jonge lieden geen of weinig vooruitzigt, om in den onderwijzersstand eene goede betrekking te bekomen. Hoogleeraar, leeraar, rector, enz. kon men bijna nergens worden, althans in de Noordelijke Provinciën en in lagere scholen was dan ook zeldzaam voor hen eene plaats als onderwijzer te vinden.

Ofschoon dit in latere jaren, wat het lager onderwijs betreft, wel iets veranderd is, zoo toch blijft voor hen, vooral wat hun opleiding aangaat, bezwaar bestaan.

Immers de inrichtingen tot opleiding van Katholieke onderwijzers blijven nog verstoken van gelijke ondersteuning met de overige; en zij, die aan eene Katholieke inrigting zijn opgeleid, heb ben soms reden te vreezen, dat het examen ter verkrijging van een rang voor hen ongunstig zal afloopen, wegens partijdigheid van een of anderen examinerator. En zijn die redenen van vrees niet al te dikwijls gegrond bevonden?

Wanneer zij evenwel slagen en een rang als onderwijzer verkrijgen, dan wordt hun in open-

bare scholen alligt voordeelijker en gemakkelijker
 betrekking aangeboden dan in bijzondere: want
 in de eerste betrekking kunnen zij een goed en
 vast inkomen verkrijgen uit de algemeene kas
 al hebben zij weinige of bijna geene leerlingen,
 terwijl de inkomsten voor onderwijzers van Katho-
 lieke bijzondere scholen, veelal uit bijzondere giften
 en schoolgelden der kinderen moeten gevonden
 worden, zoodat dezelve op vele plaatsen minder
 zijn en van die giften en schoolgelden afhankelijk.
 Bovendien staan deze onderwijzers blootgesteld
 aan een toezicht van mannen, waaronder zich
 voorstanders van het ongodsdienstig onderwijs
 bevinden, van welke zij geene onpartijdige be-
 oordeeling mogen verwachten, zoodat zij soms
 aan ongunstige kritiek van zoodanigen en van
 hunne napraters zijn blootgesteld, onder welke
 napraters zich wel eens onbedachtzame katholieken
 bevinden.

Ook dat is een bezwaar voor het godsdienstige
 schoolonderwijs, hetwelk men niet te ligt moet
 achten, want het verkrijgen van het gewenschte
 personeel voor dat onderwijs wordt er door be-
 moeijelijkt. En dit zou zeker nog bezwaarlijker
 zijn, bijaldien er niet zoovele brave en godvruchtige
 jongelieden waren, die om hooger, dan geldelijk
 loon, de verdienstelijke taak, godsdienstige on-
 derwijzing en opvoeding der kinderen, aanvaarden.

Gelukkig, dat reeds een aanzienlijk getal Religieuzen en anderen, uit liefde tot God en godsdienst en uit liefde tot de kinderen zich daaraan volijverig toewijden, gedachtig 's Heeren woorden: »Wat gij den minste mijner broeders gedaan hebt, dat hebt gij ook mij gedaan,” (Matth. XXV). Zij die zich gaarne moeite en opofferingen getroosten, verdienen dus te meer onze achting en waardeering, naar mate zij meer met die hoogere bedoeling werkzaam zijn.

Ook zijn er niet weinigen onder deze, welke wegens hunne talenten en bekwaamheden, en vooral wegens derzelver aanwending ter eere van God tot heil en zaligheid der jeugd, bijzondere hoogachting waardig zijn. Mogten dat alle Katholieken en vooral de ouders der kinderen voor wier heil zij zoo werkzaam zijn, steeds regt erkennen, goed voor oogen houden en diensvolgens bereid zijn, om de zware en gewigtige taak der weldoeners hunner kinderen te verligten! Mogten er geene ouders gevonden worden, welke door ongegronde ontevredenheid en klagten de taak der onderwijzers verzwaren, zoo als soms geschiedt, door blindelings de kinderen te gelooven, wanneer deze klagen over berisping en bestraffing van de onderwijzers ontvangen en dan zonder behoorlijk onderzoek, hunnen kinderen gelijk te geven, dus tegen het gezag der onderwijzers opzetten: of wel, wanneer eenige

kinderen geene goede vorderingen maken, daarvan den onderwijzers de schuld te geven, om hunne kinderen en zich zelve te verschoonen, terwijl zulks niet zelden aan onwilligheid of onvatbaarheid in het leeren der kinderen is toe te schrijven, of zelfs aan de ouders, omdat zij die kinderen niet geregeld ter school zenden. Zulke ouders en kinderen zijn waarlijk te beklagen. — Maar gelukkig de ouders, welke hunnen kinderen liefde voor het onderwijs inprenten, als ook ontzag, liefde en gehoorzaamheid jegens brave onderwijzers.

30. Nog een ander bezwaar voor het godsdienstig schoolonderwijs ligt in deszelfs kosten, zooals genoeg bekend is. Daarbij zijn, gelijk bekend is, schier alle oude fondsen en beurzen voor leerlingen hier te land verloren, of aan hunne eigenlijke bestemming ontvreemd, niet alleen die der vroegere tijden, maar ook nog eenige, die na de reformatie door Katholieken werden gesticht. Ik heb vóór jaren in een Pastoraal archief twee acte! gezien van het laatste der zestiende eeuw, waarbij beurzen voor Katholieke leerlingen waren gesticht, maar ook al weder verloren. De pogingen aangewend, om die fondsen terug te krijgen, waren vruchteloos gebleven. Veel is er voor de katholieke jeugd op deze wijze verloren gegaan, zonder schadeloosstelling!

Terwijl nu voor leerlingen der neutrale of on-

godsdienstige scholen groote sommen gelds uit staats- en gemeentekassen worden besteed, moeten uit liefdegiften en bijdragen der ouders voor leerlingen der katholieke scholen en onderwijs inrigtingen de kosten worden bestreden.

Katholieke ouders en weldadige vrienden hunner kinderen hebben thans nog dubbele kosten te dragen, niet alleen voor leerlingen hunner scholen, maar ook mede voor de leerlingen van het ongodsdienstig onderwijs. Alle aanvragen om voor hen te verkrijgen *een billijke restitutie*; zijn hier te lande tot dus ver vruchteloos gebleven. (Zou men in plaats van *restitutie* niet doelmatiger gevraagd hebben, eene *billijke en regtvaardige verdeeling* der gelden uit de Staats-, Provinciale en gemeentekassen voor het onderwijs bestemd?)

Intusschen zijn en blijven al die kosten nog een drukkend bezwaar voor ons Katholieken, om onze kinderen een goed onderwijs en opvoeding te bezorgen. Maar dat alles mag ons niet ontmoedigen. Neen, wij moeten met warme liefde voor onze heilige godsdienst en voor onze beminnelijke jeugd ons gaarne moeite en opofferingen getroosten, al trachten sommige schijnvrienden ons daarvan nog terug te houden.

XIII.

*Eenige pogingen van schijnvrienden der ouders
en kinderen toegelicht.*

10. Het is wel — zullen schijnvrienden zeggen, — dat de Katholieken de vrijheid van onderwijs behartigen, er gebruik van maken en voor onderwijs, verlichting en wetenschap ijveren. Maar bedenken ze wel genoeg, dat zij die vrijheid aan de hulp der liberalen te danken hebben? Gaan zij nu niet te eenzijdig te werk? Ware het niet beter, dat zij zich met de liberalen goed verstonden, omtrent het openbaar onderwijs, om dus groote zorg, moeite en kosten te besparen?

Zoodanige taal klinkt nog al schoon. Maar daar schuilt eene valsche streek of strekking in. De Katholieken hadden langen tijd hier ten lande den druk der protestantsche overheersching gedragen, inzonderheid ten aanzien van de onderwijzing en opvoeding hunner kinderen. Zij hadden veel moeite aangewend om door geoorloofde en wettige middelen vrijheid daaromtrent te verkrijgen. Soms tijds hadden zij wel eenig recht verkregen, zooals onder anderen door het bekende besluit van Z. M. Koning Willem II.

Maar de uitvoering daarvan liet op vele plaatsen nog veel te wenschen over, zoolang eene aristocratisch-protestantsche partij nog heerschende was. Doch in 1848 verloor deze partij haren invloed

zoodanig, dat haar Ministerie zijn ontslag vroeg en verkreeg. Onder een voorloopig bestuur zou de grondwet gewijzigd worden; de wenschen der bevolking werden voorafgepolst en deze openbaarden zich bij de groote meerderheid voor mildere vrijgevigheid. De Katholieken verlangden te regt ware vrijheid van godsdienst, van onderwijs en opvoeding der jeugd, zooals in een gemengden Staat betaamt. De liberalen verlangden deze ook vrij algemeen luidens hunne adressen, zoodat de tegenstanders daarvan in aanzienlijke minderheid waren.

Maar naauwelijks was een ontwerp van vrijzinnig gewijzigde Grondwet aan de wetgevende magt ingediend, of een geest van illiberaliteit openbaarde zich onder de liberalen, en wel bijzonder tegen de vrijheid der volksscholen en de onderwijzing der jeugd. Zij wilden eene bepaling in de Grondwet hebben opgenomen, welke later zou kunnen dienen, om die vrijheid te belemmeren: en zij wisten, tegen alle vertoogen van Katholieke en waarlijk vrijzinnige volksvertegenwoordigers, die onvrijzinnige bepaling door te drijven. Hebben wij dan nog ware vrijheid aan de hulp dier liberalen te danken? Kunnen wij met die mannen ons goed verstaan, of moeten wij zelfstandig — eenzijdig genaamd — te werk gaan, om ons regt te zoeken?

Er is nog meer. De Grondwet laat nog al veel

ruïne voor de verlangde vrijheid over. Regt billijke wetten op het lager onderwijs, enz. konden nog vele gevreesde bezwaren ophellen. Maar de liberalen, die door de hulp der Katholieken het roer van den Staat in handen kregen, toonden zich niet genegen die bezwaren weg te nemen. Zij stelden de invoering van zoodanige wetten jaren en jaren uit, tot 1857. De meeste, dier jaren hadden zij het gebied (bewind) in handen. En toen een niet liberale Minister de wet op het lager onderwijs indiende, werd deze vooral door liberalen zoo geamendeerd of veranderd, als wij dezelve nog bezitten. Sedert zijn er omtrent twintig jaren verlopen: en alle pogingen van de Katholieken en geloovige Protestanten aangewend, om verbetering van die wet te verkrijgen; al hunne klagten en bondige verzoeken zoowel in de Kamer der Staten-Generaal, als in de publieke organen der pers werden al weder afgewezen door de liberalen zoowel in de Kamers als in hunne dagbladen en tijdschriften. — En met zulke mannen zouden we samen gaan, met hen zouden we het goed eens kunnen worden, om de noodige en gewenschte vrijheid van onderwijs te verkrijgen en dat om ons moeite, zorg en kosten te sparen! Hoe durft men zoo iets nog aanbevelen! Welk streven ligt daarin opgesloten? Is het niet, om zoo mogelijk de Katholieken te bedotten en hen terug te houden van eenparige

samenwerking om hunne kinderen te behoeden voor de gevaren van schipbreuk aan het geloof en echt Christelijke deugden te lijden! En meent men, dat de Katholieken in 20 à 30 jaren de moderne liberalen nog niet hebben leeren kennen! Dat destijds menigeen den liberalen veel vertrouwen schonk, ja reeds te veel aan hunne woorden geloofde, werd door anderen steeds betreurd.

En hadden eenigen niet te veel op hen vertrouwd, dan ware de schoolwet welligt niet tot stand gekomen, waartegen het grootste gedeelte der natie zoo gewigtige bezwaren heeft. Aan de bittere vruchten heeft men in die jaren den boom, liberalisme geheeten, genoeg leeren kennen, om te weten, *dat wij ons daarmede niet kunnen vereenigen.* Syllab. 80.

2°. Maar zullen de schijnvrienden welligt zeggen: Gij moet dit niet aan alle liberalen wijten, want onder deze vindt men edele menschenvrienden, die hunnen naasten zonder aanzien van personen gaarne weldoen. Met deze moeten de Katholieken samenwerken, om de noodige vrijheid en andere gunsten, waartoe zij veel vermogen, te verwerven.

Alweder een vermakelijk liedje. Immers de Katholieken hebben hier niet te doen met de natuurlijke, persoonlijke hoedanigheden der liberalen, maar met hunne zoogenaamde beginselen,

met
van
edel
ons
Mak
En
heb
erk
ger
de
reg
ma
me
nu
ve
or
d

l
v
o
r

met hun streven en werken tegen de ware vrijheid van godsdienst en onderwijs. Wie zijn nu die edele menschevrienden onder de liberalen, die ons daartoe de behulpzame hand aanbieden? Maken deze tot dusver geene geringe uitzondering? En de weinigen, welke het openbaar gedaan hebben, hebben die ook niet openbare blijken van erkentelijkheid daarvoor van Katholieken ontvangen?! Maar wat heeft dit tot dusver gebaat? Zoolang de liberalen schier algemeen weigeren ons goed regt op ware vrijheid van onderwijs te erkennen, maar het zeker met woorden en daden tegenstreven, moeten wij Katholieken op onze hoede zijn en met vereenigde pogingen dat recht trachten te verkrijgen; intusschen onze jeugd voor gevaarlijk onderwijs trachten te behoeden en daarbij godsdienstig op te leiden.

Om verdere gunsten, tijdelijke voordeelen of bijzondere voorrechten door de vermogende medewerking der liberalen te verwerven, mogen wij de algemeene en hoogere belangen onzer jeugd niet verwaarloozen, hun geloof en deugd, hun waar geluk en eeuwige zaligheid niet in gevaar stellen. Wie zoo iets, om zijn tijdelijk eigenbelang zou willen, kan geen vriend van ouders en kinderen, noch een ware vriend van God en godsdienst zijn. Immers, »niemand kan God en den mammon dienen.» Matth. VI: 24.

37. Onder den schijn van vriendschap zal men u soms aanraden, om uwen ijver te matigen, ten einde de liberalen niet te beleedigen, omdat deze dan het bijzonder onderwijs wel eens meer konden bemoeijelijken, en zelfs den schooldwang invoeren; alzoo *vele Katholieke kinderen* noodzaken, om naar hunne scholen te gaan, dewijl toch niet in alle gemeenten Katholieke scholen zijn.

Eenige liberalen — zal men zeggen — hebben daarmede reeds gedreigd en wenden er werkelijk pogingen toe aan.

Is dat een goeden raad? Zullen de Katholieke ouders en de vrienden hunner kinderen, om den liberalen te believen hun ijver voor het geluk der kinderen verminderen, bij het bestaan en het vermeerderen der gevaren. Zullen zij ze nu niet met warmen ijver en vereenigde krachten, tegen gaan en trachten af te weren? O, neen. Zij behooren dien raad niet te volgen; maar hun ijver en zorg voor het heil der kinderen te verlevendigen, hoe langer die gevaren duren; en met vereenigde krachten des te ijveriger hunne lievelingen te beschermen, hoe meer hunne vijanden met nieuwe middelen de gevaren voor de zielen der kinderen dreigen en trachten te vermeerderen. Ja, hoe meer deze naar den schooldwang streven, des te meer behooren zij samen te werken om zooveel doenlijk Katholieke

schol
ander
een
is :
of z
Vele
ben
der l
veree
van
door
daar
dig
jeug
M
deel
hoe
nig
gen
ma
zijn
and
van
ma
daa
het
bev
daa

scholen op te rigten daar, waar hunne lievelingen anders gevaar loopen van gedwongen te worden een onderwijs bij te wonen, *wat niet voldoende is: wat wij Katholieken niet mogen goedkeuren, of zelfs welligt een zeer gevaarlijk onderwijs.* Vele geloovigen en ware vrienden der jeugd hebben zich reeds wijselijk vereenigd, om de pogingen der Bisschoppen, Priesters, Religieuzen en liefdadige vereenigingen te ondersteunen ter bevordering van het Katholiek onderwijs. Vele mannen van doorzicht, wijsheid, wetenschap en verstand zijn daarvoor werkzaam met blijken van een levendig geloof, vaste hoop en warme liefde voor de jeugd.

Mogen zij, onder Gods bijstand, schier algemeene deelneming der geloovigen verwerven! Trouwens, hoe meer deze, ieder naar vermogen, met vereenigde krachten samenwerken, des te meer goeds mogen wij verwachten. De spreekwoorden: »Eendragt maakt magt. Veel kleinen maken een groot;» zijn ook hier toepasselijk. Eenigen kunnen meer, anderen slechts weinig bijdragen, om in de kosten van het Katholiek onderwijs te helpen voorzien, maar allen van goeden wil kunnen, bijaldien zij daartoe vereenigd zijn, met woorden en daden, het schoolgaan der kinderen, aldus het onderwijs bevorderen en tevens den zegen des Allerhoogsten daarover afsmeeken. Hoe meer men alzoo oneenig-

32. Onder den schijn van vriendschap zal men u soms aanraden, om uwen ijver te matigen, ten einde de liberalen niet te beleedigen, omdat deze dan het bijzonder onderwijs wel eens meer konden bemoeijelijken, en zelfs den schooldwang invoeren; alzoo *vele Katholieke kinderen* noodzaken, om naar hunne scholen te gaan, dewijl toch niet in alle gemeenten Katholieke scholen zijn.

Eenige liberalen — zal men zeggen — hebben daarmede reeds bedreigd en wenden er werkelijk pogingen toe aan.

Is dat een goeden raad? Zullen de Katholieke ouders en de vrienden hunner kinderen, om den liberalen te believen hun ijver voor het geluk der kinderen verminderen, bij het bestaan en het vermeerderen der gevaren. Zullen zij ze nu niet met warmen ijver en vereenigde krachten, tegen gaan en trachten af te weren? O, neen. Zij behooren dien raad niet te volgen; maar hun ijver en zorg voor het heil der kinderen te verlevendigen, hoe langer die gevaren duren; en met vereenigde krachten des te ijveriger hunne lievelingen te beschermen, hoe meer hunne vijanden met nieuwe middelen de gevaren voor de zielen der kinderen dreigen en trachten te vermeerderen. Ja, hoe meer deze naar den schooldwang streven, des te meer behooren zij samen te werken om zooveel doenlijk Katholieke

schol
ande
een
is :
of z
Vele
ben
der l
vere
van
door
daar
dig
jeug
M
dee
hoe
nig
gen
ma
zijn
and
van
ma
daa
het
bev
daa

scholen op te rigten daar, waar hunne lievelingen anders gevaar loopen van gedwongen te worden een onderwijs bij te wonen, *wat niet voldoende is: wat wij Katholieken niet mogen goedkeuren*, of zelfs *welligt een zeer gevaarlijk onderwijs*. Vele geloovigen en ware vrienden der jeugd hebben zich reeds wijselijk vereenigd, om de pogingen der Bisschoppen, Priesters, Religieuzen en liefdadige vereenigingen te ondersteunen ter bevordering van het Katholiek onderwijs. Vele mannen van doorzicht, wijsheid, wetenschap en verstand zijn daarvoor werkzaam met blijken van een levendig geloof, vaste hoop en warme liefde voor de jeugd.

Mogen zij, onder Gods bijstand, schier algemeene deelneming der geloovigen verwerven! Trouwens, hoe meer deze, ieder naar vermogen, met vereenigde krachten samenwerken, des te meer goeds mogen wij verwachten. De spreekwoorden: »Eendragt maakt magt. Veel kleinen maken een groot;» zijn ook hier toepasselijk. Eenigen kunnen meer, anderen slechts weinig bijdragen, om in de kosten van het Katholiek onderwijs te helpen voorzien, maar allen van goeden wil kunnen, bijaldien zij daartoe vereenigd zijn, met woorden en daden, het schoolgaan der kinderen, aldus het onderwijs bevorderen en tevens den zegen des Allerhoogsten daarover afsmeeken. **Hoe meer men alzoo oneenig-**

heid kan verhoeden, ware eendragt en samenwerking bevorderen, des te meer kracht ten goede zal men vereenigen, des te meer goede vruchten ook mogen verwachten.

Men late zich door geene schijnvrienden misleiden en van waren ijver voor de goede zaak afleiden; noch door verkeerden raad en onbezonnenheid tot woorden of handelingen leiden, die ter verdeeldheid en oneenigheid strekken in eene zoo gewigtige en teedere zaak, waarin eensgezindheid, vereeniging en samenwerking zoo noodig en wenschelijk zijn.

De eeuwenoude vijand van God en menschen tracht zijne volgelingen te vereenigen in den strijd tegen den heiligen godsdienst, tegen de geloovigen; hij heeft alom eene verbazende samenwerking tegen het Christendom tot stand gebracht, waardoor hij ons en inzonderheid onze jeugd van het Christelijk geloof en van de deugd tracht te berooven. En bekend als hij is met het: *Divide et impera*: d. i. Verdeel en heersch: zoo zoekt hij met zijne aanhangers, overal verdeeldheid en tweedragt te stichten onder de geloovige Christenen, die zijne pogingen wederstaan, om hen zoo mogelijk te verzwakken en des te grooteren prooi onder hen te maken.

Dagelijksche gebeurtenissen waarschuwen ons daartegen in bijna alle landen. Maar wie onzer

stemt niet volgaarne in met de volgende woorden van Z. H. Pius IX., den 1 December 1876, tot den Kardinaal Aartsbisschop van Mechelen en andere Belgen gericht. »De eenheid en eendragt der Katholieke Belgen zullen de kracht uitmaken in den strijd, welke zij te voeren hebben.» Sontags-Blatt No. 31 Münster 17 Dec. 1876. O ja, die eenheid en eendragt, ons reeds door den Zoon Gods zelf aanbevolen, behoort thans vooral ook onze kracht uit te maken. Deze mogen wij ons niet door schijnvrienden laten ontnemen.

XIV.

Nog een woord ter bemoediging en waarschuwing voor Katholieke Ouders.

Katholieke Vaders en Moeders! herdenkt en overweegt, wat gij in de voorgaande hoofdstukken gelezen hebt over de waarde uwer kinderen, over uwe verantwoordelijkheid voor dezelve, enz. enz.

Overweegt daarbij eens gemoedelijk of al uwe zorgen en kosten en opofferingen voor uwe kinderen besteed nog wel te vergelijken zijn bij de waarde van een enkel kind. En wat zijn ze alle nog in vergelijking van de zorgen, moeite en opofferingen van Jezus Christus onzen goddelijken Verlosser,

die voor ons en ook voor uwe kinderen onuitsprekelyk veel geleden, zijn heilig bloed vergoten en zijn leven heeft ten offer gebracht: die ook uwe kinderen voor den oneindigen prijs zijns bloeds heeft vrijgekocht; die ze ook door het II. Doopsel des waters en het woord des levens gezuiverd heeft, en die ze gezuiverd en geheiligd aan uwe zorg ter bewaring, ter opleiding als waardige ledematen zijner II. Kerk en erfgenamen des Hemels heeft toevertrouwd, als uwe kostbaarste talenten in den dag des oordeels ook van u zal terugeischen!"

Wanneer gij dit naar waarheid zult erkennen en beseffen, dan zult ge wel begrijpen, dat alle moeite, alle opofferingen van vergankelijke goederen en alle aardsehe kosten voor het heil en de eeuwige zaligheid uwer kinderen aan te wenden niet te groot, niet te veel zijn voor hun en uw eigen eindeloos geluk in den Hemel. Immers, gij weet, dat uwe eigene eeuwige zaligheid er van afhangt, geen uwer kinderen door uwe schuld te laten verloren gaan! Wanneer gij ongelukkig, om uwe of der kinderen tijdelijke belangen, of uit gierigheid ter besparing van kosten uwen kinderen het noodigst onderwijs onthoudt, of hun een wezenlijk gevaarlijk onderwijs ten prooi geeft, dan weet gij, of moet gij weten, dat ge handelt tegen den heiligen wil van God, tegen het geloof

en erger, strafschuldiger zijt, dan heidenen, die Gods heiligen wil niet kennen.

Mogt bij sommige Ouders gebrek aan Christelijke liefde soms oorzaak zijn, dat ze hunne dure pligten welligt zouden verwaarloozen, dat dan eene heilzame vrees des Heeren, »die het begin der wijsheid is,» (Eccl. 1: 16) hen bewege, om wijzer te worden en hunne dierbare kinderen godsdienstig, in de tucht en vrees des Heeren op te leiden; opdat zij hier als waarlijk beminnelijke kinderen voor hen, beminnelijk voor alle goede menschen, beminnelijk voor God opgroeijen, als waardige leden van Staat en Kerk, en als waarlijk godsdienstige menschen zich mogen gedragen en naar hunne eeuwige bestemming streven, zoodat zij de eindeloze vreugde des Hemels hierna beërven mogen! Wat toch kunt gij, Christelijke Ouders! beter voor uwe kinderen wenschen, wat hun beter bezorgen? *Wereldsche of heidensche wetenschap, aardsche rijkdom; ijdele grootheid, magt en roem, zonder de ware wijsheid, deugd en beminnelijkheid bij God?* Och neen: Christelijke Vaders en Moeders zullen zoo dwaas niet zijn; zij weten, dat de eerste zonder de laatste zijn: *ijdelheid der ijdelheden en kwelling des gastes*, welke hunne kinderen niet waarlijk gelukkig maken en geenszins eindeloos gelukzalig. Zij weten ook, *dat alle kinderen, niet geleerd, rijk, magtig en*

roemrijk in de wereld kunnen worden: dit is in de maatschappelijke samenleving niet mogelijk. Slechts dwazen kunnen hun zoo iets voorspiegelen. En zij, die zulks worden zonder de ware kennis van God en godsdienst, zonder daardoor geleid te worden, zullen weldra vervallen in hoogmoed, verwaandheid, trotschheid en andere ondeugden, waarvan de hoovaardij de bron is. Want de hoovaardij is de bron van alle kwaad." Eccl. X. 15.

Wat hebben ouders van zoodanige kinderen te verwachten bij hun leven en sterven? Wat anders dan verdriet, hartzeer en kwelling des geestes? Hebben dat alles allen niet ondervonden die verblinde ouders, welke *voor alles het tijdelijk schijngeluk* hunner kinderen behartigden, maar hunne hogere bestemming, hunne eeuwige zaligheid, verwaarloosden? Droevige voorbeelden daarvan zou ik kunnen aanhalen, zelfs herinner ik mij eenige zoo verkeerd opgeleide en verwaarloosde jongelingen, die voor omtrent 40 jaren hunne goede vooruitzichten door een verkwistend en losbandig leven vrijdelden, hunne Vaders en Moeders veel nadeel, verdriet en kwelling berokkenden, zoodat deze de magt der politie behoeften tegen hunne eigene zonen. Edoch wij behoeven niet tot die jaren terug te keeren, om waar-schuwendende voorbeelden van dien aard te vinden.

In lateren en in den tegenwoordigen tijd zal men

alligt
maat
schuy
wein
voor
lessen
in bl
rige
daar
kind
van
kind
bede
waa
zulle
gesc
te
naa
me
vle
is
»O
dri
do
ma
zo
se

alligt te veel dergelijke gevallen ontwaren. Jammer
 maar, dat Ouders, welke door zoodanige waar-
 schuwingen moesten wijzer worden er veelal te
 weinig opletten en wanneer zij ze zien en afkeuren,
 voor hun zelven en voor hunne kinderen er geene
 lessen uit trekken, maar met ijdele verschooning
 in blinde liefde voortgaan, tot dat zij zelve treu-
 rige gevolgen ondervinden. Verstandige Ouders
 daarentegen zullen gaarne zich zelve en hunne
 kinderen willen behoeden voor de bittere gevolgen
 van de valsche geleerdheid en wijsheid der wereld-
 kinderen, gedachtig, dat de goede God aan on-
 bedorvene kinderen openbaart hetgeen Hij den
 waanwijzen dezer wereld verborgen houdt. Zij
 zullen ter harte nemen, hetgeen er namens God
 geschreven staat: »Ik zal de wijsheid der wijzen
 te niet doen, en het verstand der verstandigen
 naar de wereld verwerpen. 1 Cor: V. 19. Als-
 mede de volgende woorden: »De wijsheid des
 vleesches is de dood; maar de wijsheid des geestes
 is leven en vrede." Rom. VIII. 6. Waarom?
 »Omdat de wijsheid des vleesches — der kwade
 driften — vijandig is jegens God — den geestelijken
 dood berokkent. Hid. 57.

»Niet een ieder, die veel weet is verstandig,
 maar hij, die met eene wijze bescheidenheid onder-
 zoekt — of leert — en het beste behoudt. S. Chrij-
 sostomus. Hom. 5 in Matth.

»De deugd van verstand bestaat in de poging om het goede van het kwade te onderscheiden, het eerste uit te oefenen en het laatste te vermijden.» S. Augustin. 6. 19. de Civit. Dei.

»Wilt gij verstandig genoemd worden, zoo vermijdt — stelt ten achter — het tijdelijke — en streeft vooral naar het eeuwige.» S. Ambros. in C. 6. Luc. 2.

XV.

Ook nog iets voor ware vrienden der kinderen.

Voor vrienden van kinderen ligt een ruim veld open ter beoefening van liefde werken. Immers tal van Ouders zijn wel gewillig, om hunne kinderen eene godsdienstige onderwijzing en opvoeding te bezorgen, maar te behoeftig en te arm; om zelve de kosten van schoolbehoeften, enz. te dragen; zij hebben de hulp van liefdadige personen of vereenigingen daartoe noodig. Andere Ouders zijn te onverschillig omtrent die gewigtige zaak, of wel zelve te onwetend, om het groote belang daarvan te begripen, te leeren kennen en te beseffen; deze hebben groote behoefte door vrienden te worden ingelicht en ten goede te worden vermaand, zij hebben dit gedurig, soms aanhoudend noodig, om het waar geluk hunner kinderen niet

lange
danig
werk
voor
schap
geve
W
verde
belan
trou
Reli
zeke
vele
nen
tot
van
wa
wor
fam
me
nie
kin
de
ge
me
tre
enz

langer te verwaarloozen. Vrienden, die met zooldanigen verkeerren hebben gelegenheid geestelijke werken van barmhartigheid aan hen en door hen voor hunne kinderen te beoefenen, als: tot beterschap vermanen, onwetenden leeren, goeden raad geven aan behoeftigen, enz.

Wanneer de geloovigen, welke daartoe en tot verdere medewerking in staat zijn, met ware belangstelling in het heil van zoo vele kinderen trouw mede werken met de Bisschoppen, Priesters, Religieuzen en liefdadige vereenigingen, dan voorzeker kunnen vele bezwaren verligt of opgeheven, vele hindernissen worden weg genomen, dan kunnen vele kinderen tot waardige leden der familien, tot goede leden der Parochiën, tot nuttige leden van Kerk en Staat worden opgeleid, die bij verwaarloozing zoo ligt het tegendeel van dat alles worden, namelijk deugnieten, die ten schande der familiën strekken; slechte Parochianen en gemeentenaren; schadelijke leden voor Kerk en Staat, niet zelden zeer gevaarlijke menschen.

Allen van goeden wil, al hebben zij zelve geen kinderen, hebben er hier al reeds belang bij, dat de jeugd godsdienstig wordt onderwezen en opgevoed; zij willen immers gaarne goede medege-meentenaren, goede trouwe dienstboden, goede trouwe werklieden, goede en eerlijke winkeliers, enz. Welnu dan is het van groot gewigt, dat zij

liefderijk medewerken tot een goede opvoeding der jeugd, die weldra in dergelijke betrekkingen hare leden zal verspreiden. — En dit is voorzeker des te gewigtiger, hoe meer de magtige en gevaarlijke sekte er *schier overal zoo ijverig naar streeft*, om de jeugd neutraal of ongodsdienstig te onderwijzen en op te leiden, hetgeen vele rampzalige gevolgen heeft. Wij hebben te gelijk nog hoogere belangen, welke ons moge aansporen, om naar ons vermogen tot de godsdienstige vorming der kinderen mede te werken, te weten: de *eer en glorie Gods, de bloei der godsdienst; het eindeloos geluk der kinderen en onze eigene eindelooze zaligheid*.

Godsdienstige kinderen zullen met woorden en daden den goeden God vereeren door hun godsdienstig gedrag, zoo lang zij daarin volharderen, Gods eer en glorie huldigen. En komt een of ander dezer ten val, dan blijft er hoop, dat hij weder tot bekeering zal komen, in ware boetvaardigheid God wederom zal vereeren, soms wel des te ijveriger. Maar ongodsdienstig opgevoede kinderen zullen den goeden God gedurig beleedigen, versmaden, verachten, en zullen later bezwaarlijk ter bekeering komen. Voor den heiligen godsdienst zijn echt godsdienstig gevormde kinderen als een sieraad te beschouwen. Trouwens schoone bloesems en zich goed ontwikkelende vruchten

strek
den
deug
den
deze
welk
verb

W
toek
gods
zij, c
kwa
zijn
en t
ten
heb
En
tot
lijk
kre
die
He
He

to
on
in
ve

strekken tot sieraad van den vruchtboom en van den tuin; zoo ook strekken godsdienstige en deugdzame kinderen tot luister en sieraad van den heiligen godsdienst en der H. Kerk, waarin deze bloeit en zulke schoone voortbrenselen toont, welke alzoo groeijen kunnen en rijpen tot een verblijdenden oogst voor de eeuwigheid.

Welk een geluk bereidt men den kinderen voor de toekomst, voor de eeuwigheid, door hun eene regt godsdienstige opvoeding te bezorgen! Zeker zullen zij, daaraan beantwoordende in het vervolg voor vele kwalen behoed zijn, waaraan de ongodsdienstigen zijn blootgesteld; zij zullen ook bij tijdelijke rampen en tegenspoeden den vrede van een rustig geweten kunnen genieten; zij kunnen een zielsgenoegen hebben, wat alle zinnelijke vermaken overtreft.

En als zij echt godsdienstig blijven, volharden tot het einde, dan zullen zij, volgens de goddelijke belofte van Jezus zelf, zalig worden, de kroon des levens ontvangen; als zijne getrouwe dienaren en dienaressen ingaan in het rijk der Hemelen, voor hen bestemd en de vreugde des Heeren genieten.

Bedenkt dus wel, geachte kindervrienden! waartoe gij medewerkt, wanneer gij de godsdienstige onderwijzing in Katholieke scholen en onderwijsinrigtingen bevordert, daarvoor het uwe naar vermogen bijdraagt.

Bedenkt bovendien wel ernstig, dat gij, al wat gij daarvoor liefderijk besteedt en ten offer brengt, geenszins verliest, maar op onberekenbaar groote winst uitzet. Ge weet, dat alles, wat gij uit liefde tot den Heer Jezus aan de minste zijner broeders doet of geeft, Hij u beloonen zal, alsof gij het Hem zelve had gedaan. Hij zal ons alles, wat wij om zijnent wil verlaten of ten offer brengen, honderdvoudig — oneindig — in het andere leven eeuwig vergelden.

Overweegt dat wel; en bedenkt tevens, wat gij te wachten hebt voor alles, wat gij besteedt voor de wereld, voor de ijdelheid, voor spel, voor vermaak, enz.

XVI.

Eindelijk eenige stichtende voorbeelden voor welwillende Ouders.

Albertus III, Hertog van Beijeren, was vooral bezorgd voor de godsdienstige onderwijzing en opleiding zijner kinderen: hij was gewoon te zeggen: »Mijne zonen moeten eerst voor God en naar Gods wil voor de wereld gevormd, opgeleid worden; zij moeten allereerst Christenen en dan Christelijke vorsten zijn." J. Deharbe 3 B., 3 bl.

De Keizer Theodosius de groote en zijne brave

gemalin Flacilla waren zoo bezorgd voor eene regt goede en godsdienstige vorming hunner kinderen, dat zij zelve de keus van een onderwijzer en opleider voor deze niet waagden, maar den Paus lieten verzoeken, om voor hen die keus te doen en hun een onderwijzer voor hunne kinderen te zenden. Deze bezorgde hun den geleerden en godvruchtigen Arsenius; die later als een heilige is gestorven. De keizer was niet alleen blijde zoodanigen opleider zijner kinderen te hebben, maar zorgde ook, dat de jonge Prinsen hoogachting en eerbied aan Arsenius bewezen, zoo zelfs, dat zij in tegenwoordigheid van dezen moesten staan en niet mogten zitten, zelfs tijdens het onderwijs. Stolberg. R. G. B. 13.

Hoe duidelijk toonden deze vorstelijke personen te erkennen, dat het godsdienstig onderwijs de eerste plaats moest innemen bij de opvoeding der kinderen, en dat dit door bevoegde, echt godsdienstige onderwijzers moest gegeven worden, onder den heizamen invloed en leiding van Gods H. Kerk. Mogten alle vorsten en alle ouders met zoodanige Christelijke wijsheid daarin te werk gaan!

De Aartshertog Karel, zoon van Ferdinand I, zorgde voor de godsdienstige vorming zijner kinderen met bijzonderen ernst: hij wilde, dat deze niet alleen godsdienstig onderwezen werden, maar tevens, dat zij zich godvruchtig zouden gedragen.

Bij gelegenheid, dat een zijner kinderen werd gestraft, dewijl het had geweigerd te bidden, hoorde men hem zeggen: »Wegens andere kindelijke misstappen, mag men somtijds verschoonend te werk gaan, maar wat tegen de vroomheid strijdt en den geest van God aftrekken kan, zoo iets moet men nooit door de vingers zien.» Een oorgetuige volg. Hurter Gesch. Ferdinands.

Hoe gelukkig voor de kinderen, wanneer hunne ouders, gelijk deze vorst, voor het godsdienstig onderwijs en het godsdienstig gedrag hunner kinderen zorgen, alle afwijking in dit opzicht wijse-lijk tegen gaan!

De godvruchtige Blanca, Koningin van Frankrijk, was er vooral op bedacht, om haren zoon Lodewijk eene echt godsdienstige onderwijzing te bezorgen, hem een godvruchtig leven te doen leiden en hem van de zonde af te schrikken; dikwijls zeide zij, dat zij hem, dien ze hartelijk lief had, toch liever zou zien sterven, dan te moeten hooren, dat hij in eene doodzonde gevallen was. Die woorden der goede Moeder werkten zoo gunstig op Lodewijks gemoed, dat hij later, Koning geworden, nog zeide: dat hij liever met melaatschheid zou geslagen worden, dan in eene doodzonde vallen; en hij bleef steeds zoo godsdienstig, en is als een heilige gestorven. J. C. Schmid Hist. Cat. 2 B.

Vaders en Moeders! bedenkt wel, wat gij door goede woorden en vermaningen tot heil uwer kinderen kunt bewerken.

De Keizerin Maria Theresia, was niet weinig bezorgd voor de godsdienstige opleiding der jeugd en in het bijzonder voor die der kinderen van behoeftige, doch verdienstelijke officieren, welke op hare kosten in eene militaire school voorbeeldig werden opgeleid. Zij noemde die leerlingen daar, hare lieve zonen en onderzocht zelve, hoe zij zich gedroegen. Bij zoodanige inspectie, vroeg zij eens aan den waardigen Directeur dier school: »Wie van mijne lieve zonen gedraagt zich het best? Deze antwoordde: »Zij zijn allen braaf en Uwer hooge bescherming waardig, doch de jonge Bakusowich is de braafste van allen.» Op gelijke wijze prezen alle leeraars dien verdienstelijken jongeling. De Keizerin schonk dien zoo braven jongeling twaalf dukaten, waarvoor deze zijne hartelijke dankbaarheid aan haar bewees. Eene week later, kwam de Keizerin weer ter militaire school en verlangde dien godvruchtigen jongeling te spreken en vroeg hem, hoe hij dat geld wel besteed had? Deze, eenigszins verlegen, antwoordde op haar aandringen: »Ik heb het mijnen armen vader gezonden. — Ik meende aan de verhevene bedoeling, waarmede mij die genadige gave verleend werd, niet beter

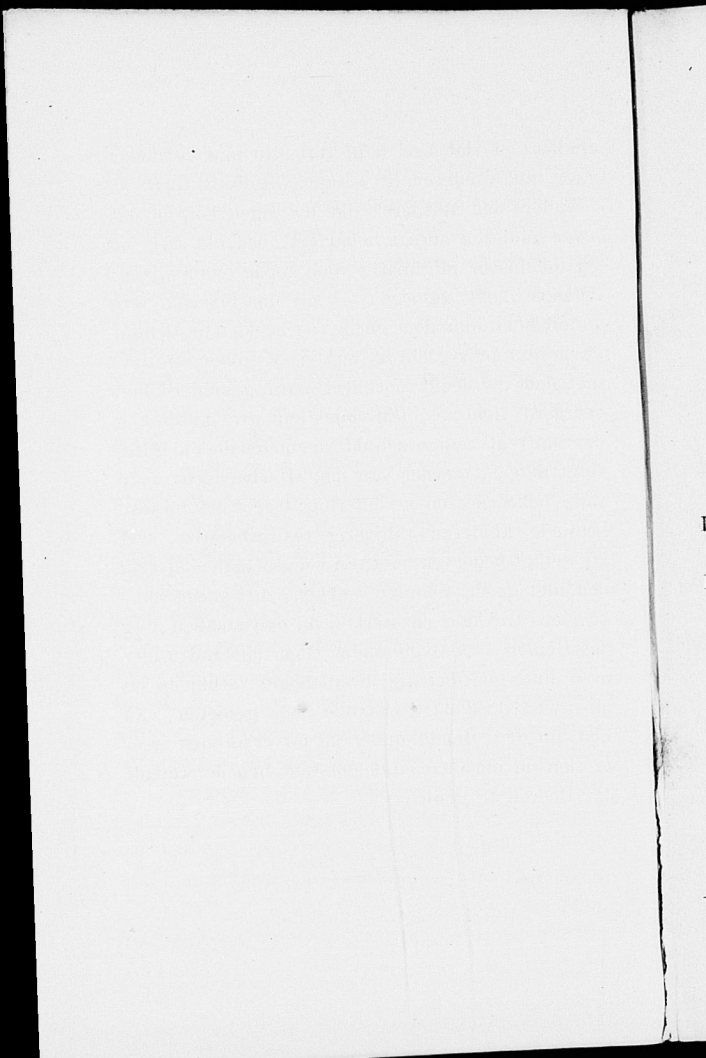
te voldoen en Uwer Majesteits gunst niet beter te kunnen aanwenden." Maria Theresia achtte de vroomheid van dien jongeling zoozeer, dat zij hem nog grootere gunst bewees, en om zijne verdienste ook zijnen vader rijkelijk verzorgde. De jongeling werd daardoor niet hoovaardig, maar ging standvastig voort op den weg der deugd en dapperheid in den krijgsdienst, zoodat hij vervolgens van rang tot rang, eindelijk tot een der hoogste rangen in den militairen stand verheven werd. Schuster A.

Welk schoon voorbeeld voor alle vermogende en alle ware kindervrienden. Mogt het thans, nu het zoo noodig is, veel navolging vinden!

De moeder van den H. Theodorus Ciciota, had in hare jeugd zelve den weg der ligtzinnigheid bewandeld... maar later beseftte zij te regt, dat, wilde zij haren beminden Theodorus niet ongelukkig maken, zij hem dan godsdienstig opvoeden en ook door eigen godsdienstig gedrag en deugden, een goed voorbeeld geven moest. Daardoor werd ze bewogen, om met Gods genade zich te bekeeren en te beteren; zij volbragt dit op eene voorbeeldige wijze; zij voedde haren Theodorus regt godsdienstig op; bezorgde hem vervolgens Christelijke onderwijzing en opleiding tot zelfs in hooge wetenschappen; en zij had den troost te mogen beleven, dat haar zoon Priester werd, als zoodanig in deugden uit-

muntte en dat God hem vereerde met de hoogegave van wonderen te werken. Stolb. R. G. B. 20.

Vaders en Moeders! die uw eigen heil en dat uwer kinderen opregt behartigt, bedenkt wel, of gij tot dusver pligtmatig voor goede onderwijzing derzelve hebt gezorgd; of gij daarbij ook verzuimd hebt hun door goede voorbeelden te stichten en in hun godsvrucht te sterken; of gij hen somtijds niet door uw slecht voorbeeld daarin gehinderd, hen geërgerd hebt...! En bijaldien uw geweten u daaromtrent eenige schuld en zonden doet kennen, volgt dan de moeder van den H. Theodorus na in ware bekeering en verbetering; tracht ook bij uwe beminde kinderen volijverig te verbeteren, wat gij welligt bedorven hebt; en wil voortaan volijverig hen met goede woorden wekken, met goede voorbeelden trekken en sterken op den smallen weg des Hemels, opdat gij onder Gods bijstand u hier over hun godsdienstig leven moget verblijden en bij uwen dood de troostvolle hoop genieten, van hen in den Hemel onder de uitverkorenen weêr te zien en om daar eindeloos met hen de vreugde des Heeren te genieten.

INHOUD.

	Blz.
Voorwoord	I
I. Over de liefde der ouders tot hunne kinderen	4
II. De ouders hebben geen waardiger panden, dan hunne kinderen	4
III. Verantwoording der ouders over hunne kinderen aan God verschuldigd . . .	7
IV. De ouders moeten zorgen, hunne kinderen in onschuld te bewaren . . .	9
V. De Ouders moeten hunnen kinderen het eerst christelijk onderwijs en eene goede opvoeding bezorgen	11
VI. Ouders moeten naar hun vermogen zorgen, dat hunne kinderen geen gevaarlijk onderwijs maar een godsdienstige opvoeding ontvangen.	15
VII. Het onchristelijk onderwijs is niet zelden zeer gevaarlijk voor de ieugd. . . .	20
VIII. Aanduiding van eenige gevaren eener onchristelijke onderwijzing.	25

- IX. Eenige drogredenen *tegen* het bijzonder
onderwijs ontmaskerd. 2
- X. Nog een paar dwalingen toegelicht . . . 3
- XI. Wie men veilig kan hooren en volgen of
niet mag hooren opzigtens het school-
onderwijs 4
- XII. Bezwaren, welke Katholieken ten aanzien
van het onderwijs en de opleiding hunner
kinderen te torsen en te overwinnen
hebben 4
- XIII. Eenige pogingen van schijnvrienden der
ouders en kinderen toegelicht. 5
- XIV. Nog een woord ter bemoediging en waar-
schuwning voor Katholieke ouders . . . 6
- XV. Ook nog iets voor ware vrienden der kin-
deren
- XVI. Eindelijk eenige stichtende voorbeelden
voor welwillende ouders.
-

Biz

er

. 2

. 3

of

-

. 4

en

er

en

. 4

er

. 5

ar-

.

in-

.

len

